

**T.C.
VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANA BİLİM DALI
İŞLETME BİLİM DALI**

**FİNANSAL OKURYAZARLIK: YÜZÜNCÜ YIL
ÜNİVERSİTESİ VE TRAKYA ÜNİVERSİTESİ İİBF
ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
HÜSEYİN ÜRÜN**

**DANIŞMAN
PROF. DR. ENGİN ÖNER**

VAN – 2020

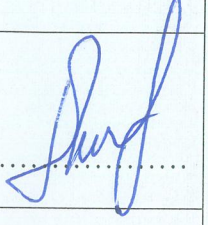
KABUL VE ONAY SAYFASI

Hüseyin ÜRÜN tarafından hazırlanan “Finansal Okuryazarlık: Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İİBF Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İşletme Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof.Dr.Engin ÖNER

Maliye, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

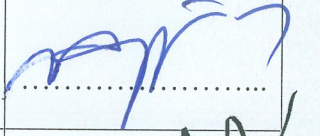
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan : Prof.Dr.Mehmet AYGÜN

İşletme, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

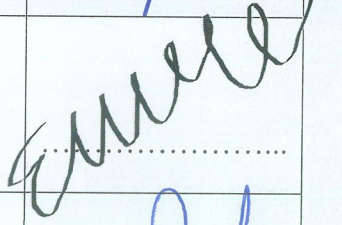
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye : Prof.Dr.Mehmet Emre GÜLER

İşletme, Katip Çelebi Üniversitesi

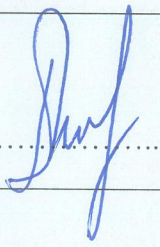
Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye : Prof.Dr.Engin ÖNER

Maliye, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Yüksek Lisans Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi:

06/06/2020

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini ve imzaların sahiplerine ait olduğunu onaylıyorum.

Doç. Dr. Bekir KOÇLAR
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ETİK BEYAN SAYFASI

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. (16/06/2016)

Hüseyin ÜRÜN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

HÜSEYİN ÜRÜN

VAN YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Haziran, 2020

ÖZET

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi ve üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin araştırmada kullanılan demografik değişkenlerle ilişkisinin tespit edilmesidir. Araştırmanın örneklemini Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültelerinde öğrenim gören 252 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin ölçülmesi amacıyla 38 sorudan oluşan Finansal Okuryazarlık Anketi uygulanmıştır. Anketten elde edilen veriler SPSS programında analiz edilmiştir. Analizler sonucunda, Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu ve öğrencilerin en başarılı oldukları finansal okuryazarlık alanının vergi ve mevzuat, en başarısız oldukları finansal okuryazarlık alanının ise yatırım alanı olduğu bulgusu elde edilmiştir. Buna ek olarak, erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kadın öğrencilere göre, kredi kartı kullanan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin kredi kartı kullanmayan öğrencilere göre, internet bankacılığı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin internet bankacılığı kullanmayan öğrencilere göre, dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin üçüncü sınıf öğrencilerine göre, gümrük, bankacılık ve işletme bölümlerinde öğrenim gören öğrencileri finansal okuryazarlık düzeyinin diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Ayrıca, finansal okuryazarlığın yaş, bireysel emeklilik sistemine katılım durumu ve anne-baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir. Elde edilen bu bulgular alanyazın çerçevesinde tartışılmış ve konunun ilgililerine öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Finansal okuryazarlık, vergi ve mevzuat, yatırım

Sayfa Sayısı : VI + 82

Tez Danışmanı : PROF. DR. ENGİN ÖNER

ABSTRACT

(M.Sc. Thesis)

HÜSEYİN ÜRÜN

VAN YÜZÜNCÜ YIL UNIVERSITY
INSTITUTE OF SOCIAL SCIENCES

June , 2020

(TITLE OF DISSERTATION)

ABSTRACT

The main purpose of this research is to measure the level of financial literacy of university students and to determine the relationship between university students' financial literacy level and the demographic variables used in the research. The sample of the study consists of 252 students studying in Van Yüzüncü Yıl University and Trakya University Faculty of Economics and Administrative Sciences. Within the scope of the research, a 38-item Financial Literacy Questionnaire was applied to measure the financial literacy level of students. The data obtained from the survey were analyzed in the SPSS program. As a result of the analysis, it was found that the financial literacy level of the university students participating in the research is at a medium level, and the financial literacy field where the students are the most successful is the tax and legislation, and the financial literacy field where they fail the most is the investment area. In addition, the financial literacy level of male students compared to female students, the financial literacy level of university students who use credit cards, according to students who do not use credit cards, the financial literacy level of students using internet banking compared to third grade students of fourth grade students. It was found that the financial literacy level of students studying in customs, banking and business departments is higher than students studying in other departments. In addition, it was found that financial literacy did not differ significantly in terms of age, participation in the private pension system and education level of parents. These findings have been discussed within the framework of the literature and suggestions have been presented to those concerned.

Keywords : Financial literacy, Tax and Legislation

Quantity : VI + 82

Supervisor : PROF. DR. ENGİN ÖNER

İÇİNDEKİLER

ÖZET	I
ABSTRACT	II
İÇİNDEKİLER	III
SİMGELER VE KISALTMALAR	V
ÖNSÖZ	VI
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	4
1.1. Finansal Okuryazarlık	4
1.1.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı	4
1.1.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Süreci.....	5
1.1.3. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Temel Kavramlar.....	8
1.1.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri	14
1.1.5. Finansal Okuryazarlığın Amaçları	15
1.1.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve İşlevi.....	18
1.1.7. Finansal Okuryazarlığın Etkileri.....	21
1.1.8. Finansal Okuryazarlığın Ölçülmesi	26
1.2. İlgili Araştırmalar	30
1.2.1. Yurt İçi Araştırmalar.....	30
1.2.2. Yurt Dışı Araştırmalar	33
İKİNCİ BÖLÜM	37
2.YÖNTEM	37
2.1. Araştırmanın Modeli	37
2.2. Evren ve Örneklem.....	37
2.3. Veri Toplama Araçları.....	37
2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi.....	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	40

3.BULGULAR	40
3.1. Katılımcılara İlişkin Betimsel İstatistikler.....	40
3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular	42
3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular.....	44
3.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular.....	50
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	60
4.TARTIŞMA	60
SONUÇ VE ÖNERİLER	64
KAYNAKLAR	67
EKLER	77
Ek 1. Anket Formu	77
Ek 2. Anket İzin Belgesi.....	80
ÖZGEÇMİŞ	
TEZ ORJİNALLİK RAPORU	

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar

Açıklamalar

TDK

Türk Dil Kurumu

FODER

Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği

ÖNSÖZ

Bu çalışmada Trakya Üniversitesi ve Yüzüncü Yıl Üniversitesi İktisat ve İdari bilimler Fakültesinde Öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri araştırılmıştır.

Öncelikle bu tez konusunu, ilgi alanlarımı göz önüne alarak seçmemde bana yardımcı olan, bilgi ve deneyimleriyle bir çok konuda bana yol gösteren değerli hocalarım Prof. Dr. Mehmet AYGÜN'e ve Prof. Dr. Engin ÖNER'e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca anketlerin Trakya üniversitesinde yapılmasında bana çok katkıda bulunan Araştırma Görevlisi Mehmet Türkşat AKIN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeye yönelik Dr. Öğretim Üyesi Yunus KILIÇ tarafından hazırlanan anketleri, araştırmamda kullanma izni verdiği için Dr. Yunus KILIÇ'a da çok teşekkür ederim.

GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumuna, araştırmanın amacına araştırmanın önemine, sınırlılıklara ve varsayımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Bugünün koşullarında serbest piyasa ekonomisinin kabul görmesi, globalleşme ve teknolojik gelişmeler sonucunda finansal piyasalar kompleks bir hal almıştır. Bu hal, finansal mal ve hizmet çeşitlerinin çoğalmasına, malların daha profesyonel hal almasına ve uygulanan sistemlerin teknolojik gelişmelerden dolayı anlaşılıp pratikleşmesinin zorlaşmasına sebep olmuştur. Bu tip sistemsel değişimlerin tüketiciye ve onun vasıtasıyla ülke ekonomilerine etkileri yansımaktadır. Finansal ürünlerin ve hizmetlerin çoğalması, dolayısıyla ve sistemin karmaşık hale gelmesi kişileri ve genel ekonomik hali etkilemiş bunun sonucunda finansal okuryazarlık kavramının önemi hissedilmeye başlanmıştır. (Widdowson ve Hoilwood, 2007: 37-39).

Finansal okuryazarlık, (bilgi) dünya üzerinde gelişmiş ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde gündemde olan bir kavramdır. (Miller vd., 2009). Yakın zamanda, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan devletler yurttaşlarının finansal okuryazarlık seviyelerinden dolayı kaygı duymaya başlamışlardır. Bu kaygının sebebi, küçülen kamu ve özel teşebbüs yardımları, yaşam sürelerinin uzaması ile birlikte farklılaşan nüfus grafikleri ve mali piyasalarda gerçekleşen değişimlerdir. Finansal konulardaki eğitimsizliğin hatalı mali hamleleri beraberinde getirdiğinin anlaşılmasıyla kaygılar giderek artmıştır. Ele aldığımız sebep ve sonuçlardan dolayı finansal okuryazarlığın global düzeyde istikrarın ve mali gelişmenin önemli bir etkeni olduğu fark edilmiştir (OECD, 2009).

21. yüzyılda bireyler, basit ekonomik hesaplar yapabilme, temel düzeydeki finansal terimleri kavrayabilme, kendi bütçesini oluşturabilme, bir işte çalışarak gelir elde edip, elde ettiği bu geliri mantıklı bir şekilde kullanabilme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu kişisel finans becerilerine sahip olmak en azından bireyin halihazırdaki yaşama kalitesinin devam etmesine, hedeflediği yaşam standardına erişmesine ve ailesinin refah seviyesinin artmasına katkıda bulunur. Sahip olunan bu finansal

bilgiler, bireyin ve ailesinin hayatın içerisinde bulunan basit ekonomik kararları almalarının yanında bireysel emeklilik, sermaye piyasalarında işlem yapmak gibi önemli ve riskli kararların alınmasında da etkili olmaktadır (Lusardi, 2008).

Mali kararlar alıp bu kararları yerine getirme, küçük yaşlarda başlayıp devam eden bir süreçtir. Bir tüketici, satın alma, tasarruf, yatırım, kredi gibi kavramların anlamlarına hayatı boyunca ihtiyaç duyar. Finans, sadece profesyonellerin bilmesi gereken bir konu değildir. Aksine çocuğundan yaşlısına her bireyin bilgi edinmesi gereken bir konudur. Toplumun içerisinde de en çok çocuklar ve gençlerin finansal bilgiye ihtiyacı vardır. Çünkü bu yaşlarda alınmış finansal eğitim, ilerleyen yaşlarda bireyin oldukça işine yaramaktadır. (Gökmen, 2012: 14) Bu sebeplerden dolayı devlet görevlileri de gençlere yönelik finansal eğitime oldukça önem vermektedir. Bunun en önemli nedeni ise günümüzde ilerleyen teknolojilerle beraber gelişen ve karmaşıklaşan finansal ürün ve hizmetler dolayısıyla gençlerin finansal işlemlerinde zorluk çekmesinin önüne geçmektir. Gelişmekte olan kimi ülkelerin 21.yüzyıl gençleri, finansal ürünlerle tanışan ilk kuşak olmuştur. Özellikle bu nesil gençler mali risk ve avantajları analiz ederken oldukça sıkıntı çekmektedir. Gençlere finansal eğitim verilmesinin bir diğer nedeni ise istikrarı bozulan ekonomilerde risk almanın zorunlu hale geleceği ve risk yönetimi için de eğitime ihtiyaç duyulmasıdır. Bir diğer neden ise özellikle internet ve online alışverişin yaygınlaşmasıyla beraber finansal risk, karar alma gibi kavramlarla karşılaşma yaşı 15'e kadar düşmüştür. (OECD, 2014). Hazırlanan bu çalışmada ise yukarıdaki dinamikler dikkate alınarak, bu araştırmanın problemini, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin araştırmada kullanılan sosyodemografik değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin tespit edilmesi ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin araştırmada kullanılan sosyodemografik değişkenlere göre

anlamli farklilik gosterip gostermediğinin belirlenmesidir. Bu temel amaç dogrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri nasıldır?
2. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, yaş, kredi kartı kullanım durumu, bireysel emeklilik sistemine katılım durumu ve internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermekte midir?
3. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri, sınıf, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermekte midir?
4. Öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyleri öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı fark göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyini belirlemeye yönelik olarak farklı örneklem grupları üzerinde bazı çalışmalar yapılmış olsa bile Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi'nde daha önce bu kapsamda bir çalışma yapılmamış olması bu çalışmanın önemini ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, çalışmadan elde edilecek sonuçlarla birlikte uygulama yapılan üniversitelerdeki öğrencilerin finansal bilgi eksikliklerinin belirlenecek olması ve olası bir eğitim programının bu eksikliklere göre programlanabilecek olması da bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada kullanılan anketin finansal okuryazarlık düzeyini geçerli ve güvenilir bir şekilde ölçtüğü varsayılmaktadır.

Katılımcıların araştırma kapsamında uygulanan ankette bulunan maddelere içtenlikle ve doğru bir şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nde öğrenim gören 252 öğrenci ile sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Finansal Okuryazarlık

1.1.1. Finansal Okuryazarlığın Tanımı

Finansal okuryazarlık, maddi refahı arttıran mali konular ve süreçler hakkında bilgi sahibi olma, bilgiyi anlayarak doğru okuyabilme becerisi olarak ifade edilmektedir. Bu kavram mali ürünleri analiz ederek doğru tercih yapma, para ve mali konuları kolay irdeleme, uzun vadeli planlar yapma ve genel finansal süreçler de dahil gündelik mali karar verme eğilimlerini yönlendiren basit olaylara yerinde tepki verme yeteneklerini kapsamaktadır. (Vitt ve diğ., 2000)

Lusardi'nin (2008) tanımlamasına göre finansal okuryazarlık, temel ve gelişmiş olarak iki ayrı kolda incelenmelidir. Gelişmiş finansal okuryazarlık; hisse senedi piyasası, fonlar, bono fiyatları ve faiz oranları ile hesap yapabilme ve işlem gerçekleştirme olarak tanımlanır. Temel finansal okuryazarlık ise; faiz oranlarını analiz edebilme, enflasyonun sonuçlarını yorumlayabilme, risk kavramını ve çeşitlerini anlama ve analiz edebilme yetisi olarak tanımlanır. Kefel (2010) finansal okuryazarlık kavramını; bireylerin tüketim ve yatırım hareketlerinde bilgilerini referans almaları, bir sorunla karşılaştıklarında yardım alacakları mecraları bilme, mali refahlarını arttırabilme ve mali anlamda doğru hamleler yapabilmek için finansal kavram ve ürünleri anlama ve mali riskleri öngörmeye dayalı yetenek ve ehliyetlerinin bir arada olması olarak tanımlamıştır. Remund (2010) ise finansal okuryazarlığı günlük hayatta gerçekleşebilecek olayları ve hareketlenen mali şartları da önemseyerek, kilit finansal kavramları yerinde görüp analiz etme, etkili ve hızlı karar verebilme ve gelecek planlı finansal stratejiler hazırlayarak bireysel mali durumunu en akılcı biçimde kontrol etme yetisi olarak tanımlamaktadır. PISA (2012) ise gençler için finansal okuryazarlık kavramını ele almıştır. Bu bağlamda farklı mali konularda yerinde seçim yapmak; bireysel, toplumsal ve iktisadi refahı ileriye taşımak ve mali hayatta aktif bulunmak maksadıyla mali kavram ve yeteneklerle ilgili bilgi ve anlamaya yönelik istek ve özgüven finansal okuryazarlık olarak

adlandırılmaktadır. Gökmen (2012) ise aynı kavramı, bireysel finans sağlığını sağlamak ve korumak adına ihtiyaç duyulan mali bilgi, yetenek, karar ve eylemlerden meydana gelen bileşen olarak tanımlar.

1.1.2. Finansal Okuryazarlığın Tarihsel Süreci

Finansal okuryazarlık kavramı 18.yüzyılda ortaya çıkmıştır. O dönemlerde ağırlıklı olarak aile içindeki tasarruf planları karşımıza çıkmaktadır. Finans kavramı ise 19. yüzyılda kişilerden alınan bilgilerin birleştirilmesiyle resmi bir anlam kazanmıştır. Kişilerin finansal seçimlerinin ailenin refahı açısından önemli bir etken olduğu anlaşılmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1862 yılında Morrill Yasası yürürlüğe girmiştir. Yasa kapsamında tüm eyaletlerde tarım temelli "Land Grant" kurumları açılmıştır. Bu kurum vasıtasıyla kişilerin tarım, sanat ve aile ekonomileri gibi çeşitli konularda eğitime tabi tutulması planlanmıştır (Kahraman 2015: 11).

Kişisel finans kavramı 1899'da ilk defa masaya yatırılmıştır. Takip eden yıllarda önemi gittikçe artmış, yayılmış ve finansal okuryazarlık kavramının alt dalı olarak incelenmeye başlanmıştır. Ailenin genel gelişimini aile refahına ve ekonomisiyle bağdaştıran Ellen Richard, 1899 yılına gelindiğinde ev ekonomisi seferberliğinin başlamasına öncülük etmiştir. 1908 yılına gelindiğinde ise bu hareketi bir adım öteye taşıyarak Ev Ekonomisi Derneği'ni kurmuştur. Bu dernek vasıtasıyla bilimsel ve etik değerleri kaynaştırmak Ellen'in en önemli başarısı olarak kabul edilir. Ellen'in amacı ev çatısı altında en doğru fiziksel, zihinsel ve etik ilerlemeyi gerçekleştirmektir. Hatta bu doğrultuda ev ekonomisinin öneminin anlaşılması adına birçok konferans düzenlemiştir. Bu hareketin ilerlemesinden sonra özellikle kadınların ev ekonomisi alanındaki çalışmalarının bir meslek olarak görülmeyle başladığını ifade eden Mary Hinman Abel, ilerleyen zamanlarda bu tartışmanın bilim adamlarınca araştırıldığını ifade etmiştir (vcencyclopedia.vassar.edu).

Amerika Birleşik Devletleri'nde 1950'li yıllara gelindiğinde ev ekonomisi başlığı altında araştırmalara imza atılmıştır. Bu yıllarda gerçekleştirilen çalışmaların konusu genelde mali yönetim, emeklilik, sosyal güvence, konut satın alımı, uzun vadeli tasarruf planları, para ve temel gelir gider konularını içermiştir.

Gerçekleştirilen çalışmaların bir yararı da bireylere finansal konuda farkındalık kazandırması olmuştur. (Kahraman 2015: 11).

Modigliani ve Brumberg (1954) kişilerin seçmiş olduğu tüketim ve tasarruf yollarının geri kalan hayatını etkileyecek sonuçlar doğurduğunu savunmuşlardır. Yapılan bu araştırma ilerleyen süreçte finans araştırmaları için bir temel olmuştur. Bir başka taraftan da az kazanç sağlayan küçük ve orta boy işletmeler ve çiftçiler ile ailelerinin tasarruf tercihlerinin neden maddi kazançlarıyla doğru orantılı olduğunu anlamak için referans oluşturmuştur (Öztürk ve Demir 2015: 115).

Friedman (1957) gerçekleştirdiği bir araştırmanın sonucunda bireylerin rutin gelirlerine eklenen düzensiz ve kısa vadeli getirilerin tüketim eğrilerinde çok küçük saptamalara sebep olduğunu ortaya koymuştur. Becker (1965) ise zaman ve finans konusunda aile bireyleri üzerinde bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu çalışma ile kişilerin tek başlarına kazançlarını arttırmak için daha uzun süre çalıştığı fakat ailelerin bu kararı verebilmek için finansal bilgiye gereksinimi olduğu sonucuna varmıştır.

1990'ların son çeyreğinde finans piyasalarında büyük gelişmeler gerçekleşmiştir. 1971'de ABD merkezli Bretton-Woods sistemi çökmüş, ABD ve diğer devletlerin içinde bulunduğu krizler dolayısıyla doların altına endekslenmesinden vazgeçilmiştir. Bu dönem ekonomileri dahi sarsan krizler bir kez daha finansal okuryazarlığın ne denli önemli olduğunu ortaya koymuştur. Aynı dönem içerisinde teknolojik gelişmeler ivmelenmiş, bu gelişmeler finans piyasalarını dönüştürmüş, ekonomiler globalleşmiş, iletişim teknolojileri ile bilginin dolaşımı hızlanmış ve bunların hepsi mali sistemlerde devrimsel nitelikte değişimlere sebep olmuştur.

21. yüzyılın sonlarına doğru gençlerin uzun vadede mali yeteneklerini arttırmak için finansal eğitim faaliyetlerine başlanmıştır. ABD'de 1997 yılına gelindiğinde bu anlamda çalışmaları yürütmek için "Jump Start" koalisyonu çalışmalara başladı. Bu hareketin amacı Amerikan eğitim sistemi içerisinde finansal eğitim alanını genişletecek stratejiler geliştirmektir. Bu amaçla lise düzeyindeki

öğrencilerin finansal okuryazarlık bilgileri araştırılmış ve bu doğrultuda bir finansal okuryazarlık stratejisi çizilmiştir (jumpstart.org).

Türkçesi Finansal Servisler Otoritesi olan kurum 1997 senesinde İngiltere’de faaliyete geçirilmiştir. Bu kurumun misyonu, tüketiciyi güvence altına almak, mali piyasalarda düzeni sağlamak ve tüketici yararı için rekabeti desteklemek ve temelde finansal okuryazarlığı öncelikler arasına almaktır. 21.yüzyılın başında Amerika’da Finansal Okuryazarlık Eğitim Ofisi hizmete açılmıştır. Bu ofisin çalışmaları sonucu finansal eğitime verilen önem artmış ve okullarda uygulanan eğitim programında yerini alması sağlanmıştır. Bu çalışmaları takiben 2003 yılında Adil ve Doğru Kredi Aktarımları kanunu yürürlüğe girmiş ve daha sonra bu yasayı tamamlayacak kanun ve kuruluşların hayata geçtiği gözlenmiştir. Bu kuruluşların çalışmaları hala aktif olarak devam etmektedir. Finansal okuryazarlık kavramı uluslararası alanda ilk olarak 2008 yılında OECD’nin girişimleriyle Uluslararası Finans Eğitim Ağı (INFE)’nin faaliyete geçirilmesiyle gündeme girmiştir. Uluslararası Finans Eğitim Ağı, misyonunu; *“politika yapıcılara ve kamu yetkililerine finansal eğitim için ulusal stratejiler, bireysel finansal eğitim programları tasarlama ve uygulamada yardımcı olurken, aynı zamanda ortak ülkelerin nüfusu arasında finansal okuryazarlığı artırmak için yenilikçi yöntemler önermek”* olarak açıklamıştır. Bugün hala gelişmiş ekonomiler finans eğitimi konusunda ciddi çalışmalar gerçekleştirmekte ve bu alandaki kuruluşlara verdiği desteği arttırmaktadır (Kahraman 2015: 13-14).

Çeşitli ülkelerde finansal okuryazarlık çalışmaları yapılmasına karşın; globalleşmenin kontrolden çıkması, teknolojinin hızlı ilerleyişi, sınır kavramının bazı yerlerde basitleştirilmesi finansal serbestliği doğurmuştur. Finansal serbestlik temelinde iyi de olsa bazı sıkıntılara da sebep olmaktadır. Finansal araç seçeneklerinin çoğalması, ulaşımın basitleşmesi, para transfer hızının artması, tüketim profillerindeki radikal değişimler tüketicilerin bu süreçlerde karar almalarını zorlaştırmıştır. Finansal okuryazarlık konusunda zayıf olan tüketiciler gelir-gider hesaplamalarını doğru yapamamakta, uzun vadeli yatırım planı kuramamaktadır. Karmaşık bir hal alan mali piyasalarda birey, hangi oranda tasarruf yapacağını, bunları nasıl yatırıma çevireceğini, alışverişlerinde nakit mi kredi kartı mı

kullanacağını, bireysel emeklilik seçimleri ve benzeri konularda karar alabilmek için finansal okuryazarlığa gereksinim duyar (Mercan ve diğ. 2012: 109-112).

Toplumda finansal okuryazarların oranının az olduğu ülkelerden biri olan Amerika'da 2008'de gerçekleşen Mortgage krizi Türkiye ile beraber bütün ekonomilere darbe vurmuştur. Mortgage krizinin dinamikleri incelendiğinde sebepleri arasında olan bankaların da bankalardan kredi sağlayan vatandaşın da finansal okuryazarlık seviyesinin oldukça düşük olduğu tespit edilmiştir. Türkiye ekonomisi de yaşanan krizde büyük yaralar almıştır. (Öztürk ve Gövdere 2010: 382).

Türkiye'de finansal okuryazarlık adına eğitim çalışmaları yeni başlamıştır. İlk çalışma 2012 yılında Finansal Okuryazarlık ve Erişim Derneği'nin (FODER) kurulması olmuştur. Dernek, ülke çapında kişilerin finansal okuryazarlık, mali sistemlere kolay ulaşım, finansal bilgi ve seçenekleri tanıtmak amacıyla eğitim, strateji geliştirme, akademik ve bilimsel çalışmalara destek olma ve geliştirme projeleri için kurulmuştur (fo-der.org). Bu adımın ardından 2014 yılında finansal okuryazarlık çalışmaları 2014/10 sayılı Başbakanlık genelgesiyle resmi zemine taşınmıştır. Hazırlanan genelge çerçevesinde finansal ulaşım kolaylığı, finansal eğitim, tüketici hakları ve korunması çalışmaları gibi konular 55 kalemde açıklanmıştır (tbb.org). Başbakanlık genelgesi eyleme konduktan sonra Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası öncülüğünde "Herkes İçin Ekonomi" projesi hayata geçirilmiştir. Proje kapsamında finansal okuryazarlık ve iktisadi eğitim çerçevesinde farklı gruplar hedeflenerek harekete geçilmiştir. Proje kapsamında günümüzde de çalışmalara devam edilmektedir.

1.1.3. Finansal Okuryazarlıkla İlgili Temel Kavramlar

1.1.3.1. Okuryazarlık Kavramı

Değişen ve gelişen dünya ile birlikte toplumların eğitim gelenekleri birçok değişikliğe uğramıştır. Bu değişimler hasebiyle birçok okuryazarlık tanımı literatüre geçmiştir. Günümüzde bilgi sahibi olmanın ve üretmenin; toplumsal, siyasi ve iktisadi alanlarda önemi oldukça artmıştır. Her türlü bilgiye ulaşmanın her zamankinden kolay olduğu "bilgi çağı"nda bilgi özelinde okuryazarlığın önemi kendi

kendine doğmuştur. (Başaran 2005: 163). Yazının icadıyla beraber doğal olarak okuma eylemi de icat edilmiştir. İnsanlar okudukça hem kendini hem yaşadığı ortamı tanıyarak öz gelişimini ilerletebilmektedir. Okuma, konu bazında bilgilerin aktarıldığı, yazar ve okuyucunun baş başa kaldığı, düzenli bir şekilde gerçekleştirilen, doğru bir yol ve amaca yönelik öğrenme şeklinde tanımlanabilir (Akyol 2005: 1). Okuma, yazılı bir metne dayalı olarak bireyin gerçekleştirdiği, farklı harf ve işaretlerle anlamlandırılmış, duyu organları ile zihne aktarılan yazının zihinsek süreçlerle somut halden soyut haldeki bilgiye dönüştürülme sürecidir (Demir 2009: 720). Okuma süreci çok yönlü bir eğitime benzetilebilir. Okuryazar, TDK sözlüğünde; “okuması yazması olan, öğrenim görmüş (kişi)” olarak tanımlanmıştır. Okuryazarlık ise “okuryazar olma durumu” olarak tanımlanmıştır. Longman bu kavramı, “okuyabilme ve yazabilme durumu” şeklinde ifade etmiştir. Genel olarak tüm tanımlarda bu kavram “okuma ve yazma” temelinde açıklanmıştır. Lakin okuryazarlık bu kadar basit ifade edilecek bir kavram değildir. Örneğin Altun (2005: 1) okuryazarlık için işteş bir eylemdir ve toplumun bilgi birikimi ve yetileri kamusal kaideleri anlama, birbirleriyle paylaşma, açıklayabilme ve gelecek nesillere iletme yoludur şeklinde bir tanımlama da bulunmuştur. Okuma yazma ve okuryazarlık arasındaki farkın ortaya konulması adına aşağıda verilen tanımlar yapılmıştır (Kurudayı ve Tüzel, 2010).

- *Okuma-yazma kod çözmeye, okuryazarlık anlamlandırmaya dayalıdır:* Okuma ve yazma eylemleri şekillerle anlatılan formülleri açıklama, okuryazarlık ise bu şekilleri idrak ederek birleştirme sürecidir.
- *Okuma-yazma bir kategori; okuryazarlık ise bir derece belirtir:* Okuma yazma, bireyin okuma ve yazma becerisine sahip olmadığını temsil ederken, okur-yazarlık var olan becerinin hangi dereceye kadar kullanılabildiğini temsil eder.
- *Okuma-yazmanın simge sistemi basılı ortamdaki harfler; okuryazarlığın simge sistemi ise “şeylerdir”:* Okuma yazma eylemi, fiziki düzlemde harflerle eşleştirilirken, okuryazarlık daha geniş becerilerle gündelik ve profesyonel bilgiyi de kapsayan her şeyi içine almıştır.

- *Okuma-yazmanın statik tanımlanması yapılmıştır; okuryazarlığın ise tanımlanması devam etmektedir:* Okuma yazma, yukarıda da örneklendirdiğimiz üzere birçok kişi tarafından yapılmıştır. Ama okuryazarlığın net bir tanımı yoktur ve her geçen gün anlam çeşitliliği artmaktadır.

1.1.3.2. Finans Kavramı

Finans, gündelik yaşamımızda da sıkça karşılaştığımız bir kavramdır. Bugün finans yönetimi, hem kişiler hem de şirketler açısından değişen dünya düzenine adapte olabilmek ve bunu devamlı kılabilmek adına en büyük ihtiyaçlardandır. TDK (2013), finans kavramını “kişi ve işletmelere fon ve sermaye sağlamak için yapılan ticari etkinlik” olarak açıklamıştır. Buradan hareketle, finans kavramını anlayabilmek için finansal yönetimin ne olduğunu bilmemiz gerekmektedir. Finansal yönetim, bireylerin ve şirketlerin amaçlarını tespit ederek mali seçimler yapmasıdır (Poyraz, 2013). Bu seçimler yapılırken pazar şartlarının doğru okunması, olası risklerin önceden belirlenmesi gerekmektedir. Bireyler ile şirketlerin çıkarları çatıştığında finansal karar mekanizması bozulmakta ve sağlıklı karar alınamamaktadır. Finans Khan ve Jain’in tanımına göre “para ile sermayeyi idare etme sanatı ve bilimi” şeklinde açıklanmıştır (2008:1). Bireylerin ekonomik durumunun geliştirilmesinde ve işletmelerin uzun vadeli hale getirilmesinde yaratıcı yönetim ve bireysel stratejiler oldukça önemlidir. Küreselleşen dünya düzeninde hem tüketicilerin hem de işletmecilerin gittikçe artan gereksinimleri karşılayabilmek noktasında finans kavramının rolü artmaktadır. Finans geniş açıdan bakıldığında, tüketicilerin, kurumların ve örgütlerin fayda elde edebilecekleri para, fon ve sermaye gibi kavramları yansıtmaktadır (Okka, 2010: 6). Bu noktadan da net bir şekilde görüldüğü gibi finans, hayatımızın merkezine oturmuş bir kavramdır.

1.1.3.3. Kişisel Finans Kavramı

Bireyin emek harcayarak elde ettiği para, kişisel finans olarak ifade edilmektedir. 1899 yılında literatüre giren kişisel finans kavramı bugün hala güncelliğini korumaktadır. İnsanların maddi gelirlerinin yüksek olması; gereksinimlerini daha rahat karşılamalarına ve buna bağlı olarak sosyo-ekonomik

durumlarının artmasına yardımcı olmaktadır. İnsanın maddi gelirinin yüksek olması kamu yaşantısına doğrudan etki etmektedir. Bu dinamikler göz önünde bulundurularak devletlerin öz faydası adına kişisel finans kavramının eğitim programları içerisinde yer alması için çalışmalar yapılmaktadır.

Amerika'da 18 üniversiteden yaklaşık 1800 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen bir araştırmada, üniversitede okuyan öğrencilerin kişisel finans konusunda bilgilendirilmeleri gerektiği sonucuna varılmıştır. Çalışma bünyesinde yapılan ankette öğrencilere; tasarruf, sigorta, yatırım ve kredi kavramları sorulmuş katılımcıların sadece %53'ünün doğru cevap verdiği gözlenmiştir. Buradan da anlaşıldığı üzere öğrencilerin, bireysel finans süreçleri noktasında sağlıklı kararlar veremeyecek düzeyde oldukları saptanmıştır. Finans konusunda bilgi eksiklikleri kişilerin finansal karar verebilme yeteneklerini kısıtlamaktadır. Yakın zamanda yapılan çalışmalar referans alınarak bakıldığında eğitim programlarında finansal eğitim noktasına yeterli önem verilmediği anlaşılmaktadır. Bu veriler Amerikan toplumunda utarılacak düzeyde finansal cahilliği ortaya koymuş ve bu cehalet devlete ağır maddi sonuçlara sebep olmuştur. Çünkü finansal cehalet bireylerde finansal gelecek kaygısına dönüşmüş bu da iş hayatlarında performans düşüklüklerini beraberinde getirmiştir. (Chen ve Volpe 1998: 122) Bahsettiğimiz sonuçlardan da anlaşıldığı üzere finansal eğitimin insan ve devlet özelinde gerekliliği oldukça fazladır. Bireyler, kazançlarını bilmeli ve bunun yanında kişisel gelir-gider tablolarını hazırlayarak bütçelerini koruyabilmelidirler. Elbette bunların yanında tasarruf yaparak uzun vadede bu tasarrufları yerinde kullanabilmelidirler. En önemlisi de kısa ve uzun süreçlerde olası riskleri tahmin ederek önlemlerini alabilmelidirler.

1.1.3.4. Finansal Farkındalık

Finansal farkındalık kavramının finansal okuryazarlık kavramının alt dalı olduğu hatta bir insanın finansal okuryazar kabul edilmesi için önce finansal farkındalığının yeterli düzeyde olması gerektiği söylenmektedir (Mason 2003: 54). Finansal farkındalık, kişilerin ve şirketlerin sermaye, fon ve finansal para konularında hem bilgi edinmelerini hem de tecrübe kazanmalarını sağlamaktadır. Finansal konularda fırsatlara açık risklere kapalı olmayı, mantıklı ve bilinçli hamleler

yapmayı, destek sağlayacak oluşumları ve maddi durumlarını daha ileriye taşıma yöntemlerini öğreten bir süreçtir. Bireyler bu süreç sonunda statüko, finans konusundaki risk, cazip fırsatlar ve sonuçları algılamayı öğrenir. Bireylerin finansal kavram ve yorumları anlamaları için gerekli olan beceri ve isteğin eğitim ve rehberlik faaliyetleriyle sağlanacağı farkındalığını oluşturur. Kişilere iktisadi kavram ve konularla ilgili detaylı bilgilendirme yapıp bu bilgiler ışığında var olan fırsatları doğru yönelimlerle değerlendirmelerine yardımcı olur (ekodialog.com). Küreselleşen dünya düzeninde tüketim oldukça değişmiş ve karmaşık bir hal almıştır. Küresel düzende her an piyasaya yeni ürünler dâhil olmakta tüketici de e-alışveriş siteleri ve uygulamaları üzerinden kolayca satıcıya ve ürüne ulaşabilmektedir. Tüketicinin her birey için bu denli kolay ve ulaşılabilir hale gelmesi artan risklerle beraber tüketicinin finansal farkındalık ve finansal okuryazarlığının gelişmesini zorunlu kılmıştır.

Türkiye’de finansal okuryazarlık, finansal farkındalık gibi kavramların ortaya çıkışı ve finansal eğitim ihtiyacının hissedilmesi çok yakın zamanda gerçekleşmiştir. Dolayısıyla konu ile ilgili gerçekleştirilen mevcut çalışmaların öncelikli amacı finansal farkındalık oluşturmaktır. Bu konuda Visa Europe, uluslararası araştırmaları sonucunda Finansal Farkındalık (Financial Awareness) adlı bir rapor hazırlamış ve bu rapordaki veriler sonucunda ülkemiz, OECD merkezli “Finansal Eğitimde Uluslararası İşbirliği” platformunda bulunan 15 üyeden biri olmuştur. Ancak, 15 üye içerisinde finansal eğitim konusunda ulusal bir plana sahip olmayan tek ülke olduğu da belirtilmiştir (2011: 9) Bu bilgilendirmeden sonra SPK, 2014 yılında finans konusunda ilk olan eğitim strateji planını hazırlamış ve Resmi Gazete’de yayımlandıktan sonra yürürlüğe girmiştir.

1.1.3.5. Finansal Yetenek

Küreselleşerek gelişen dünyada var olan fırsatlardan yararlanmak ve iktisadi geleceği garantiye almaya yardımcı olacak finansal yetenekler, finansal okuryazarlık adına büyük önem arz etmektedir. Her zaman attığımız adımlar geleceğimizi etkiler bu yüzden kişilerin finansal yetenek sahibi olması oldukça önemli bir husustur. Bu kaygıyla yola çıktığımızda karşımıza çıkan ilk kavramlar finansal bilgiyi bilme ve anlamadır. Nitekim kişi finansal kavramlara hakim olmalı ve bu kavramları tam

manasıyla benimseyerek finansal işlemler yapabilmelidir. Genellikle, finansal konularda en mantıklı seçimleri yapabilme ve finansal rutinlerinde güven çerçevesinde hareket edebilme, finansal bilgi dağarcığının genişliğiyle bağlantılıdır (Altıntaş 2012: 157).

Finansal yetenek çerçevesinde inceleyebileceğimiz diğer kavramlar finansal beceri ve yetkinliktir. Bireyler sahip oldukları finansal beceri ve yetkinlikler sayesinde hem içinde buldukları durumdan hem de dışarda gerçekleşebilecek kontrol dışı durumlardan haberdar olma, bu durumları algılama, anlama ve yorumlama becerisi kazanır. Nitekim finansal beceri ve yetkinlik, bir takım öğrenme süreçlerinden geçip bilgiyi yorumlama yetisi kazanmadan elde edilebilecek olgular değildir. Finansal bilgi ve birikimini tamamlamış kişiler bu konularda karşılaştıkları sorunları net bir şekilde tanımlayarak doğru, etkin ve çözüme kavuşturacak yollarla hareket ederek kolayca üstesinden gelebilirler. (Mason, 2003: 57) Yetenek kavramı TDK (2020) tarafından “Bir kimsenin bir şeyi anlama veya yapabilme niteliği, kabiliyet” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımı da göz önünde bulundurduğumuzda yeteneğin finansal yetenekle doğrudan ilişkili olduğunu görebiliriz.

Finansal yetenek çerçevesinde ele alacağımız son kavram finansal sorumluluk olacaktır. Finansal sorumluluk, kişinin amacındaki finansal noktaya varabilmesi adına kısa vadede kişisel gelir-gider tablosu tutması, uzun vadede ise tasarruf planları hazırlayarak bunlara uymasındır. Finansal sorumluluk, şahsi gereksinim ve isteklerini kontrol edebilme, uzun vadede tasarruf planları hazırlayarak bunlara uyma, belirgin veya sürpriz riskleri öngörüp müdahale edebilme becerileridir (Ryan, 2009: 45). Finansal sorumluluk sahibi kişi finans konusundaki kararlarını tek bir pencereden bakmayarak objektif şekilde alabilir. Plansız bir şekilde hızlıca alınan finansal kararlar hem bireyi hem de toplumu zarara uğratabilir. Bu noktadan baktığımızda finansal sorumluluğun birey ve toplumun faydası için doğru ve etkili karar alabilme yetisi olduğu anlaşılmaktadır.

1.1.4. Finansal Okuryazarlığın Özellikleri

Finansal okuryazarlık eğitiminin amacı kişilerin finansal konularda ihtiyacı olan bilgileri öğretilip karar verme noktasında maddi hatalara sürüklenmemelerini sağlamaktır. Eğitimin amacı bireyleri finans konusunda uzman haline getirmek değildir. Temel düzeyde finansal bilgi sağlayarak insanların ekonomik düzeyini arttırmak asıl gayedir. Finans literatürü tarandığında finansal okuryazarlık düzeyleri yeterli seviyede yüksek olan kişilerin özellikleri Hogarth ve Hilgert (2002: 1) tarafından şu şekilde sıralanmıştır:

- Finansal okuryazarlar, yeterli düzeyde finansal bilgi sahibidir.
- Finansal okuryazarlar, yatırım yapma ve tüketim noktalarında bilgi edinmişlerdir.
- Finansal okuryazarlar, finans ve sermaye yönetimi konularında ihtiyaç duyulan temel kavramları doğru tanımlarıyla öğrenmişlerdir
- Finansal okuryazarlar, sahip oldukları bu bilgi ve birikimle uzun vadeli finansal planlar hazırlayarak bunları gerçekleştirirler.

Finansal okuryazar olan kişilerin Tablo 1’de sunulan finansal bilgi, tutum ve davranışları yerine getirmesi beklenmektedir.

Tablo 1. Finansal Bilgi, Tutum ve Davranışlar

Finansal Bilgi	Finansal Tutum	Finansal Davranış
Dört işlem yapabilmek	Geleceği düşünerek iradeli harcama yapmak	Satın almadan önce düşünmek
Enflasyonun satın alma gücünü nasıl etkilediğini anlamak	Paranın sadece harcamak için değil saklamak için de olduğunu düşünmek	Uzun vadeli finansal hedefler belirlemek ve hedeflere ulaşmak için çaba sarf etmek
Basit ve bileşik faiz hesabı yapabilmek	Uzun vadede tasarruf etmeyi kısa vadede harcamaya tercih etmek	Bütçe yapmak
Risk ve getiri arasındaki ilişkiyi bilmek		Borçları zamanında ödemek
Riski dağıtmanın faydalarını bilmek		Gelirin yetersiz olduğu durumlarda borç almak

(tbb.org)

Kişilere finansal eğitim verilmediği müddetçe Tablo1’de incelediğimiz bilgi, tutum ve davranışları sergilemeleri pek mümkün değildir. Finansal eğitim bireyler açısından bir süreçtir ve bu süreçte üzerinde durduğumuz bilgi, tutum ve davranışları onlara hakkıyla öğretip hayatlarına yerleştirmek amaçlanmaktadır.

Ekonomi, tasarruf, kriz, emeklilik, finans, para ve yatırım, finans eğitiminin dinamiklerini oluşturan ve hayatımızda sıkça karşılaştığımız kavramlardır. Temel kavramlardan da anlayacağımız üzere tüketim toplumunun her bir ferdi, finansal risklerden kaçınmak, fırsatları kaçırmamak ve ekonomik refaha ulaşmak için finansal okuryazar olmanın gerekliliklerini yerine getirmek zorundadır. Finansal okuryazarlığın önemi günümüzde kümülatif olarak artmaktadır. Çünkü gerek küreselleşme gerek teknolojik gelişmeler bireyi toplum içinde büyük bir tüketiciye dönüştürmekte ve bu da büyük risk ve fırsatları beraberinde getirmektedir.

1.1.5. Finansal Okuryazarlığın Amaçları

İnsanlar günlük hayatın her anında finansal bilgiye ihtiyaç duyar ve finansal kararlar almak durumunda kalır. Çünkü insanlar temel ihtiyaçlarının yanında eğitim, eğlence gibi ihtiyaçlarını karşılarken de finansal okuryazarlık yetisini kullanır. Özellikle günümüzde bireylerin ihtiyaçlarının her gün biraz daha arttığı ortadadır. Bu bağlamda artan ihtiyaçlar ve genişleyen satın alma seçeneklerinden dolayı bireyler gündelik refahlarını arttırabilmek adına finansal okuryazarlığa daha fazla ihtiyaç duymaktadırlar. Globalleşen dünyada üreticiler ve hizmet verenler pazardaki potansiyellerini arttırmak için rekabet halindedir. Bu rekabetin bir sonucu olarak ekonomik pazarda eskiden bulunan sınırlar kaldırılarak tüketiciyi cezbetmek adına çok daha geniş pazar yelpazesi sunulmaktadır. Dolayısıyla bireyler artık nakit paraları olmasa dahi, bankalara yönelerek kolay bir şekilde kredi veya kredi kartı ile satın alım seçeneklerine ulaşabilmektedir. Fakat ilk bakışta yararlı gibi görünse de bu finansal araçlar bireyleri beklemedikleri borç yüklerinin altına sokmaya başlamıştır (Beal ve Delpachitra 2003: 68). İncelediğimiz bu kötü senaryonun yaygınlaşmasından dolayı artık bireylerin finansal okuryazarlık yetisine sahip olmaları daha önemli hale gelmiştir.

Finansal okuryazarlık kavramı daha detaylı incelendiği zaman çok boyutlu yapısının yanında bütünsel tarafının da olduğu görülmektedir. Kesinlikle bir açıdan bakılarak değerlendirilip anlaşılacak bir kavram değildir. Bu bağlamda finansal okuryazar olmaya aday olan bir birey bütünsel olarak risk ve fırsatları analiz edebilmek için teknolojik gelişmelerin yanında finansal yetenekleri de takip etmelidir. Aynı zamanda finansal bilgiye erişebilmek adına doğru kaynakları öğrenip finansal bilginin çerçevesine ve kapsamına hâkim olmalıdır. Finansal okuryazarlık konusunda Mason ve Wilson, yerinde finansal kararlar alabilmenin ön koşulunun finansal bilgiyi idrak etme ve kavrama yetisi olarak açıklamışlardır (2000: 31). Mason ve Wilson buradan yola çıkarak finansal okuryazarlık kavramını açıklamak için anlama ve kavrayışın önemini vurgulamıştır. Yerinde finansal kararlar alabilme ve doğru sonuçlara ulaşmak için bu iki yeteneğin bireyde var olması zorunludur (Karaağaç 2015: 6).

Finansal okuryazarlığın artırılması adına yapılan çalışmaların maksadı bireylere karar verme süreçlerinde bilinçli adımlar atmayı öğretmektir. Çünkü tüketicilerin finansal fırsatları karşısında atacakları adımlar hem kısa vadede hem de uzun vadede maddi durumlarını olumlu veya olumsuz olarak etkilemektedir. Hatta bu etki bireyi aşarak ailesini de aynı sonuçlara sürüklemektedir. Finansal okuryazar olan birey bu tür durumları doğru okuyarak yerinde hamlelerle olumlu sonuca ulaşip geleceğini ve parasını kurtarabilecektir. Bu noktadan bakıldığında finansal okuryazarlık öncelikli olarak tüketicinin genel maddi durumunu arttırmaya yarar. Maddi rahatlığı arttırmak için tüketicinin kriz öncesi önlemlerini alması sağlanmalıdır. Genel tabloya baktığımızda finansal okuryazarlıkla kişilerin temelde maddi zorluklar yaşamasının önüne geçilmek istenmektedir (Bihari ve Shukla 2012: 43).

Finansal okuryazarlık eğitimlerinin verilmesi hedeflenen bölgelerde insanların temel finansal kavramları öğrenmesi, idrak etmesi, finansal çalışmalarını incelemesi veya finansal farkındalık sahibi olmasından ziyade; ileriye yönelik planlar hazırlayıp aynı zamanda planları hayata geçirecek hamlelerde bulunmasına imkân sağlamak gerekir.

Finansal okuryazarlığın günümüzde bu denli önem verilen bir kavram haline gelmesinde, finans araçlarının yelpazesinin genişleyerek iktisadi yapının oldukça karmaşık bir hale gelmesinin de büyük bir etkisi vardır. Globalleşen ekonomik sistemlerle beraber tasarruf yapmak isteyen tüketici için piyasalarda yeni yatırım araçları doğmuştur. Yine de yeterli düzeyde finansal okuryazarlığı olmayan bir tüketicinin bu finans araçlarından hangisinin kendine uygun olduğunu bulması neredeyse imkânsızdır. Dolayısıyla finansal okuryazarlığı olmayan insanlar ya yatırım fırsatını kaçırmakta ya da yanlış değerlendirerek zarara uğramaktadır. Finansal okuryazarlar ise bu gibi durumlarda uzman yardımı alabileceğini bilen insanlardır. Bundan dolayı bireysel yatırımcıların daha bilinçli şekilde doğru yatırım seçeneklerini tercih etmeleri için bahsi geçen finansal eğitimleri yeterli düzeyde alarak bilgi sahibi olmaları gerekir (Hayta, 2011: 261).

İçinde bulunduğumuz dönemde tüketicilerin yapacağı finansal hamlelerin sonuçları yine kendilerine etki edeceğinden dolayı kişilerin sorumluluk hissi giderek yükselmektedir. Kişi satın aldığı her üründe veya kullandığı her yatırım aracında doğacak sonuçlardan sorumludur. Finansal okuryazarlığı olmayan kişilerin borsa gibi platformlarda atacağı her adım büyük riskler barındırmaktadır. Atacağı adımların etkileri hızlı bir şekilde ortaya çıkar ve bu sonuçlar doğrudan kişinin kendi yatırımlarını olumlu veya olumsuz yönde etkiler. Bu yüzden hızlı ve bilgisizce atılacak bilinçsiz adımlardan kaçınmak gerekir. Bu noktada yine finansal okuryazarlığın ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

21. yüzyılda teknolojik gelişmelerin oldukça hızlandığını bilinmektedir. Bu gelişmeler neredeyse bütün alanlara etki ettiği gibi tüketim ve finans alanında da büyük yeniliklere yol açmıştır. Bu teknolojik gelişmeler karşısında finansal okuryazarlığa sahip olma tercihten çok zorunluluk haline gelmiştir. Elbette gerçekleşen gelişmelerin hem olumlu hem olumsuz yansımaları olmaktadır. Finansal okuryazar olan kişilerin kolayca bu gelişmeleri kullanarak sermayesini arttırması olumlu sonuçlar arasında yer almaktadır. Aynı zamanda bu kişiler, uzun vadeli risk önlem planlamalarını da rahatlıkla yaparak paralarını güvenceye alabilmektedirler (Ortan, 2007).

Teknolojik gelişmelerin tüketim ve finans sektörüne yansımalarıyla beraber dolandırıcılıklar olaylarında da önemli bir artış gözlenmiştir. İnternet, cep telefonu ve bilgisayarların işin içine girmesiyle hızlı ve kolay yatırım fırsatları adı altında kötü niyetli insanlar dolandırıcılık faaliyetlerine başlamışlardır. Fakat finansal okuryazar olan bir kişi bu tür dolandırıcılıkları önceden fark ederek önlemini alır. Önlemlerine rağmen bir dolandırıcılığa maruz kalırsa da sonrasında nerelere başvuracağını ve yasal haklarını bilir ve ona göre hareket eder.

Teknolojik gelişmelerin ışığında modern tıbbın da gelişmesiyle beraber yaşam standartları da iyileşmiş sosyal devlet politikalarının da etkisiyle günümüzde ortalama yaşam süresi oldukça artmıştır. Yaşam süresinin artışı da finansal sorumluluklar çerçevesinde değişikliklere sebep olmuştur. Artık bireylerin finansal planlarını daha uzun vadeye göre yapma, emeklilik sistemleri yoluyla geleceklerini garantiye alma gibi ihtiyaçları doğmuştur. Bugünkü sistemde devletler artan emeklilik yükünden kaçınmakta ve insanlar bireysel emekliliğe yönelmektedir. İnsanlar her zaman gelecekteki belirsizlikten kurtulmak ister ve geleceklerini güvenceye almak isterler. Finansal okuryazarlık bu noktada da bireye yardımcı olarak doğru finansal yatırım ve uygun tasarruf unsurlarını tercih etmesini sağlar. Bu sayede birey gelecek finans durumunu refah çerçevesinde garantiye alır (Hayta, 2011: 68).

1.1.6. Finansal Okuryazarlığın Önemi ve İşlevi

İktisadi düzlemde hem bireyin hem ailenin önemli rolleri vardır. Finansal okuryazarlık hem bireye hem de topluma finans tercihlerinde yararlı katkılarda bulunur. Bu katkılarla beraber kişiler, çeşitleri her gün artan finansal araçlar karşısında doğru ve yerinde tercihlerde bulunur. Jorgensen, finansal okuryazarlık sayesinde bireyin alacağı rasyonel kararların, bireyin aile ve evlilik hayatına doğrudan olumlu etkiler doğuracağını söylemiştir (2007: 13).

Alanyazın incelendiğinde tüketicilerin büyük çoğunluğunun finansal konularda karşılaştığı sıkıntıları çözebilecek bilgi ve birikime sahip olmadığı görülmektedir. Aşağıdaki listede açıklanan maddeler sebebiyle finansal sıkıntıların her gün daha da artmakta olduğu ortaya konmuştur (Aktaş, 2011: 4).

- Finansal enstrümanların değişmesi ve gelişmesi
- Ürün seçeneklerinin fazlaşması ve ürünlerin daha komplike bir hal alması
- Çapraz ürün pazarlamalarının doğurduğu bilgi gereksinimi
- Finans piyasalarının çok kompleks hale gelmesi
- Finansal enstrüman kavramlarını çoğu bireyin bilmemesi
- Kişilerin finansal yatırım araçlarına yönelmesi
- Emeklilik, kredi ve sigorta ihtiyaçlarında sorumluluğun bireye yüklenmesi
- Ortalama yaşam sürelerinin uzamasından dolayı insanların uzun vadeli finansal plan yapmak zorunda kalması

Yukarıda saptanan maddelerin hepsi finansal okuryazarlığın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Finansal okuryazarlığın öneminin anlaşılmasıyla birlikte Türkiye’de ve dünyada finansal okuryazarlık eğitimlerinin arttığı ve finansal stratejilerin bu yönde oluşturulduğu görülmektedir. Çünkü finansal okuryazarlar sadece kendilerine değil, ailelerine, topluma ve ekonomiye de fayda sağlarlar. Finansal okuryazar olduğu kabul edilen bir bireyde olması gereken özellikler aşağıda listelenmiştir.

- Yaşam standartları yüksektir.
- Diğer bireylere göre daha fazla tasarruf ederler.
- Uzun vadeli plan yaparak emeklilik günlerini garantiye alırlar.
- Maddi sıkıntı yaşadıklarında borç alma yolunu seçerler.
- Finansal konularda çaba göstererek piyasaları takip ederler.
- Finansal meselelerde ve karar verme süreçlerinde özgüvenli davranırlar.
- Seçtikleri finansal ürünlerin gereksinimlerini karşıladığına emin olurlar.
- Satın alma süreçlerinde pazarlık yaparlar.
- Maddi gelirlerine göre bir bütçe planı oluştururlar.

Yukardaki listede açıklanan maddeleri incelediğimizde, bugün her bireyin finansal okuryazar olmasının zorunlu hale geldiği anlaşılmaktadır. Kişiler finansal konularda bilinçlendikçe atacakları adımlar sağlamlaşacak ve yaptıkları hamleler bireysel finans durumlarının yanı sıra aile ve toplum içerisindeki yaşamlarını da olumlu yönde ivmelendirecektir.

Finansal okuryazarlık buraya kadar belirttiğimiz birey ve toplumun yanında finans kuruluşlar açısından da olumlu sonuçlar doğurmaktadır. Finansal okuryazarlığın gelişmesinin etkisiyle kişiler, ihtiyaç duydukları finansal ürün ve hizmeti tercih ederken kurumlardan daha etkili hizmet talep edecekler ve bu sayede finans kuruluşları müşteri memnuniyeti ve hizmet kalitesi anlamında kendilerini geliştirecektir.

Finansal okuryazar olmayan kişiler sadece kendilerini değil toplumu da olumsuz yönde etkiler. Türkiye’de ve dünyada gerçekleşen ekonomik krizler de kişilerin finansal tasarruf yetisi kazanamamış olması ve borçların geciktirilmesi durumlarının icra ve haciz gibi istenmeyecek sonuçlara sebep olduğunu göstermiştir. İşte tam olarak bu sebepten dolayı finansal okuryazarlık eksikliği sadece bireyi değil toplumu hatta finansal kuruluşları da olumsuz etkilemektedir. Finansal okuryazarlık, yaş, ırk, cinsiyet, sosyal statü gibi özellikleri önemsenmeden bütün bireyleri kapsayacak şekilde hayat boyu öğrenme stratejisiyle planlanmalıdır (Bayram, 2010: 16) Kişilerin finans yatırım seçenekleri arasından yapacakları tercihleri finansal kaynakların bu piyasa içerisindeki dağılımını ortaya çıkarır. Bu dinamiklerin hareketiyle kaynakların para piyasalarında dağılması milli ekonominin uzun vadeli gelişim hareketlerini belirler.

Her bireyin finans düzleminde güvenli ve rahat hareket edebilmesi adına finansal okuryazar olması zorunludur. Geçtiğimiz yüzyılda yaşanan krizler ve iktisadi gelişmeler de bu gerçeği ortaya koymaktadır (Güler 2015: 12) Finansal okuryazarlık noktasında yetkin bir kurum olarak kabul edilen OECD’nin ülkeler bazında hazırladığı verilere göre, genel olarak bireylerin finansal adımlarında yeterli finansal bilgiye sahip olarak hareket etmediği belirlenmiştir. Aynı zamanda yeterli düzeyde finansal bilgiye sahip olmayan bireylerin bunun farkında olmadığı araştırmaların bir başka sonucudur. Yine OECD’nin yaptığı bir çalışmaya göre dünyada tüketici sayısı her yıl artmaktadır. Her yıl finans sahasına dâhil olan bu tüketiciler finansal bilgi konusunda oldukça zayıftır (Temizel 2010: 15) Tüketicilerin finans konusundaki bilgi eksikliklerinin farkında olmamaları tüketim ve yatırım noktasında büyük hatalar yapmalarına sebep olmaktadır. Bu durum, Bayram

tarafından finansal bilgiyi anlama ve bu bilginin işlenerek yorumlanmasının birey açısından farklı sorunlar olduğu şeklinde yorumlanmaktadır (2015: 107).

1.1.7. Finansal Okuryazarlığın Etkileri

Finansal okuryazarlık, bireyin ekonomik sistem hakkında bilgi sahibi olması ve ekonomiye katkısını artırmak amacıyla ekonomik sistem hakkında ihtiyaç duyulan bilgilerin verilmesini hedefleyen bir olgudur. Bu çalışmada, finansal okuryazarlığın etkileri “bireysel etki” ve “finansal sisteme ve ülke ekonomisine etki” olmak üzere farklı iki başlık altında ele alınmıştır.

1.1.7.1. Bireysel Etkileri

Genel itibariyle, bireylerin ekonomik sistem içerisinde finansal hizmetlerden faydalanma gerekçeleri, ihtiyaçlarını karşılamak, talep ve beklentilerini gerçekleştirebilmektir. Bilgisayar kullanımının artmasıyla birlikte telekomünikasyon hizmetlerinin gelişimine bağlı olarak iletişimin hızlanmasına bağlı olarak fiyatlara yönelik bilgiler geçmişe nazaran daha şeffaf hale gelmiştir. Bu olumlu gelişme sermayenin maliyetlerini büyük oranda düşürmüştür. Bu ortamda gerçekleşen ticari alandaki (ithalat-ihracat) liberal politikaları sermaye hareketlerindeki değişim ve liberalleşme izlemiştir (Yılmaz ve Tuncay, 2012: 345). Ekonomik düzendeki değişimin yaşandığı bu aşamada finansal okuryazarlığın insanlara en önemli katkısı, onların yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla kullanmayı düşündükleri ürünleri seçim aşamasında bilinç düzeylerinin artırılmasıdır.

Finansal okuryazarlığın artmasıyla oluşan bilinç düzeyi sermaye birikimini de beraberinde getirebilmektedir. Birikimi oluşturacak durum ise tasarruf bilincinin düzeyidir. İçinde bulunduğumuz çağda bir zaruret halini alan tasarrufu öğretici bilgilendirmeler ivme kazanmıştır. Bireylerin yatırımlarını yapma aşamalarında yaşadıkları kararsızlıklar finansal okuryazarlık bilgisine olan ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır (Altıntaş, 2008: 65).

Bireyler finansal ürünlerin karmaşık yapısı nedeniyle bu ürünlere yönelik değerlendirme sıkıntısı yaşadıklarından, finansal okuryazarlığa ihtiyaç duymaktadırlar. Bu tür okuryazarlık tecrübesi olmayan kişiler doğru finansal ürünü

kullanamama riskiyle karşılaşmakla birlikte ihtiyaçlarına zıt ürünleri de alabilmektedirler. Bu aşamada finansal okuryazarlığın önemi ortaya çıkmakta ve bireylerin doğru tercihler yapması için finansal okuryazarlık yön göstermektedir (Temizel, 2010: 25).

Finansal okuryazarlık hakkında bilgi sahibi olmayan bireylerin finansal ürünler hakkında bilinçli fikrinin olmaması ve hizmetlere yönelik bilgilerinin olmaması anlaşılabilir bir durumdur. Finansal ürünler karmaşık bir yapıda olduğundan, birtakım riskleri barındırabilmektedir. Finansal sistemde hizmeti veren kurum risk-getiri arasındaki bağıntılara yönelik açıklayıcı bilgi sunmayabilir. Buna bağlı olarak hizmeti alan hangi riskler karşısında getiri elde edeceğinin farkında olmamaktadır (Gökmen, 2012, s. 45). Finans ortamında risk-getiri arasındaki bağıntının karmaşıklığı ve bu alandaki eksiklikler yapısı daha karmaşık finans ürünlerinin ortaya çıkmasında etkili olmuş ve finansal enstrümanlar da çeşitlenmiştir. Bu durum sosyal hayat ve ticari hayat arasında kalarak uzun ve kısa vadede mali karar almaya çalışan bireylerin algı-tutum ve yaşamlarını etkileyen önemli bir faktör olmuştur (Ergün, Şahin, Ergin, 2014: 849).

Finansal piyasalardaki gelişmelere bağlı olarak ekonomik güvenliğin tehlike arz ettiği günümüzde finansal okuryazar olmanın önem fazlasıyla artmıştır. Finans piyasalarındaki büyüme finansal ürünlerdeki çeşitlilik ve ürünlerin karmaşık algoritması, yatırım yapacak insanlarda endişeye sebep olabilmektedir. Bu endişenin en önemli nedeni ise bireyin tüm hayatı boyunca kazandığı parayı kaybetme korkusudur. Bu durum, finansal okuryazarlığın önemini daha da artırmakta ve finansal okuryazarlık seviyesi yüksek olanların yatırımlarını daha doğru ürünlere yapmalarında öncü rol üstlenmektedir (Temizel, 2010: 15).

Toplum ve iktisadi hayata olumlu katkıları finansal okuryazarlık kavramını değerli kılmaktadır. Finansal okuryazar olan bireyleri diğer bireylerden ayıran en önemli özelliklerden bazıları aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır (Capuano ve Ramsay, 2011: 35).

- Diğer bireylere oranla yaşam standartları daha yüksektir.
- Verimli takas-borç alıp-verme yöntemleri uygularlar.

- Geleceği düşünerek emeklilik için daha fazla tasarruf ederler.
- Finansal güvenleri yüksektir.
- Mali durumlarını kontrol ederken, bütçelerini planlarlar.
- Finansal ürünleri tercih ederken pazarlık kabiliyetleri daha yüksektir.
- Finansal ürünleri ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak yaparlar.
- Finansal ürünlerin bulunduğu piyasada aktif rol alırlar.

Sadece bir bireyden ziyade hanedeki tüm bireyler açısından finansal okuryazarlık oldukça önemlidir. Finansal okuryazarlık tecrübesi olan hane bireyleri geleceğe yönelik planlamalarını yaparak ilerleyen yıllarda karşılaşılabilecekleri zorluklara hazırlık olmakta ve gelecek kaygılarını en aza indirebilmektedirler. Emeklilik planlamaları, sigortalar, menkul ve gayrimenkuller bu gelecek planları arasında birikimlerin amacını niteleyen belli başlı önlemlerdir. “Risk yönetimi planlaması, bütçe planlaması, vergi ödemeleri planlaması, yatırım planlaması, emeklilik planlaması” vb. planlamalar bireyin geleceğini bütünüyle yönlendirecek ve yaşamını şekillendirecek planlamalardır. Bu planlamalarda yaşanacak aksaklıklar ise kişinin geleceğini olumsuz yönde şekillendirecektir (Satoğlu, 2014: 31).

Hanedeki tüm bireylerin finansal planlamasını konu alan bir araştırma, düşük geliri ve eğitimsiz ailelerin yüksek geliri ve daha eğitilmiş ailelere oranla daha fazla finansal hatalara düştükleri sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmada söz edilen finansal hatalarda eğitim ve ekonomik şartlarla birlikte psikolojik etkenlerin ve ülkeler arası kültürel farklılıkların önemini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir (Gökmen, 2012: 76).

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde bireylerin hatalı seçimleri sonucu yaşam kalitesinin düşmesi ve finansal okuryazarlık arasında ilişki olduğu görülmektedir. Bireyin yatırım ürünlerinde yanlış tercihleri ile bağlantılı olarak stres yaşaması finansal okuryazarlığın önemini anlaşılması bakımından önemli bir örnektir. Alanyazında yapılan araştırmalar da bu tür hastalıklarda öncül olan etkenleri; hem borç-birikim hem de finansal okuryazarlık düzeyinin düşük olmasıyla ilişkilendirmektedir. Yine benzer şekilde sosyal bir problem olan boşanma ve şiddetli

geçimsizliğe neden olan etkenler de ekonomik problemler olarak ön plana çıkmaktadır (Amato ve Previti, 2003: 604).

Finansal alana yönelik okuryazarlık işyerlerinin başarı çizelgesinin artışında ve düşüşünde de etkilidir. İş yerinde çalışan bireyin finansal okuryazarlığının yüksek olması firmanın başarı grafiğinin artı yönde ilerlemesinde ve kazanç oranının artmasında oldukça etkilidir. Ekonomik sorun yaşayan bireylerin işlerine yoğunlaşamamaları, işe devam etmeyerek işlerini aksatmaları, yer yer hileli işlere ve hırsızlığa yönelmeleri işyerinin de performansını etkilemektedir (Davis ve Carnes, 2005: 11-19).

Finansal okuryazarlığın bir diğer önemi de bireyi, hane halkını ve hatta tüm toplumun geleceğini yakından ilgilendirmesidir. İktisadi alanda bilgi seviyesi yüksek bireyler borç alma sıkıntısı yaşamaz iken geleceklerini sigorta poliçeleriyle güvence altına alma eğilimiyle hareket etmektedirler. Bu bilinçle geleceklerini şekillendirme gayretindeki insanlar yatırımlarını farklı alanlara yaparken tasarrufa da önem vermektedirler ve karşılaşılabilecekleri zorlukları daha az zararla atlatabilmektedirler (Kefel, 2010).

1.1.7.2. Finansal Sisteme ve Ülke Ekonomisine Etkileri

Ülkede finansal dengelerin oluşmasının finansal okuryazarlıkla doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. 21. yüzyılda finansal alanda kamuya arz edilen ürünlerin karmaşık yapısı ve artışı finansal okuryazarlık alanında bilgisi ve tecrübesi olmayan insanları olumsuz etkilemektedir. Bu tür bireylerin sayısının artması ise piyasadaki düzenin bozulmasına yol açarken, finansal bilgi düzeyi yüksek olan bireylerin fazlalığı ülke ekonomisine önemli kazanımlar sağlamaktadır (Mandell, 2006: 1).

Toplumdaki genel finansal okuryazarlık düzeyi piyasayı oldukça etkileyebilmektedir. Piyasayı gözlemleyebilen bireyler herhangi bir ürünü alırken daha dikkatli davrandıklarından piyasanın alıcıya yönelik yeni stratejiler geliştirmesi gerekir. Bu zaruret piyasaya arz edilen ürünlerin daha ucuz ve daha kaliteli olmasına etki eder. Ekonomik sistemi iyi kavrayan bireylerin gerektiği zamanda gereken

tepkiyi kararında vermeleri piyasalarda istikrarı sağlarken piyasadaki sert dalgalanmaları da engelleyici vazife görmektedir (OECD, 2005: 35).

Finansal okuryazarlık düzeyi yüksek olan toplumlarda finansal kurumlar rekabet etmek zorunda kaldıklarından daha şeffaf olmak zorunda kalırlar ve sistem daha sağlıklı işler. Bu tür bireyler doğrudan olmasa da etkileri bakımında dolaylı olarak piyasayı denetlemiş olurlar (OECD, 2009: 8). Tüm bunlara ek olarak finansal piyasalar daha bilgilendirici veriler sunar; alıcı ve finansal hizmeti sunan kurum arasındaki şikâyet oranı düştüğünden hukuki problemler minimum seviyelere geriler (Hayta, 2011: 263).

Düşük finansal okuryazarlık düzeyi yanlış karar alma yüzdesinin artmasında birinci derecede etkilidir. Bu olumsuzluğu taşıyan birey veya hanenin üyeleri olumlu ekonomik davranışlara meyilli olmadıklarından, yanlış yapma korkusuyla finansal sistemin dışında durmaya özen göstermektedirler. Piyasayı olumsuz etkileyen bu etken, piyasa işlem hacmini daraltırken, dolaylı olarak özel sektörü de olumsuz etkilenmektedir (Gökmen, 2012: 48).

Finansal alanda bilinçli toplum, ihtiyacına cevap verebilen uygun finansal ürünleri tercih ederek piyasayı canlı tutmaktadır. Canlı ve bilinçli işleyen piyasada ise rekabet güçlenmektedir (Bayazıt Hayta, 201, s. 263). Bireyin finansal okuryazarlık seviyesinin yüksek olması, bireyin kendisine uygun tercihlere yönelimini artırmaktadır. Bu tür bireyler ihtiyaçlarının ne olduğu bilinciyle hareket etmekte, riskleri ve piyasanın getiri-götürü oranını daha iyi analiz edebilmektedirler. Bu durum ise hizmetlerin çeşitlenmesi ve kaliteli hale gelmesini de sağlamaktadır (OECD, 2005: 35).

Finansal okuryazarlık düzeyinin artışı piyasa düzenleyicisi durumundaki otoritelerin gücünü de artırmaktadır. Bu durum zincirleme bir reaksiyonun neticesi olup, tüketicinin yaptığı hataların azalması ve buna bağlı olarak kendisine uygun finansal kararlar alması, piyasadaki kaldiraç etkisini artıran reaksiyonun ilk aşamasını oluşturmaktadır. (Özçam, 2006: 19).

Finansal okuryazarlık düzeyinin kayıt dışı finansal sistemlerin normal sitem dışına itilmesinde de pozitif etkisi vardır. Kayıt dışı finansal sistemin risklerin bilincinde olan bireyler, tefeciler vb. alanları tercih etmediklerinden finansal piyasanın dengeli ilerlemesini sağlamaktadırlar. Bu durum sistemle bütünleşmiş durumda olup, vergisini düzenli ödeyen finans kuruluşlarının da avantajını artırmaktadır. Bu durumda yasal olmayan ve illegal faaliyet gösteren ve toplum tarafından tefeci olarak adlandırılan finansörler ise sistemin dışına itilmekte, toplumsal refahın sağlanmasına katkı sunulmaktadır (Gökmen, 2012: 49).

1.1.8. Finansal Okuryazarlığın Ölçülmesi

İktisadi araştırmalar bireylerin birçok konuda finansal hatalar yaptığını ve bu hatalar neticesinde finansal sorunlarla yüzleşmek zorunda olduğunu ortaya koymaktadır. Akademik çalışmalar genel itibariyle finansal okuryazarlığın bireylerin ekonomik davranışlarına etkisi ve finansal okuryazarlığın artırılmasına katkı sunulmasına yöneliktir. Buna karşın, finansal okuryazarlığın eksikliğinden kaynaklanan bu hataların hangi yöntemlerle objektif olarak ölçülebileceğine ve iktisadi kararlar alma sürecinde finansal okuryazarlık ölçümünün, nasıl yapılabileceğine yönelik araştırmalar yetersizdir.

Finansal okuryazarlık ölçümünün yapabileceği tek bir standart test bulunmamaktadır (Huston, 2010: 296). Huston alanyazında yapılan 72 çalışmayı inceleyerek bu sonuca ulaşmış ve çalışmaların mutabık kaldığı ortak bir ölçme yöntemin işaret edilmediği sonucuna ulaşmıştır. Finansal okuryazarlık üzerine ortak bir ölçme yönteminin geliştirilmesini engelleyen bazı engeller bulunmaktadır. Bu engeller:

- Tanımlama ve kavramsallaştırma sorunu
- Finansal okuryazarlık ölçme araçlarının kapsayıcı özelliğe sahip olamaması
- Ölçme araçlarıyla elde edilen verilerin okunmasına yönelik zorluklardır.

Huston (2010: 305), alanyazında belirtilen engellerden en önemlisinin, kavramsallaştırma eksikliğinden kaynaklı olarak üzerinde mutabık kalınabilecek ortak bir tanımlamanın olmaması olduğunu belirtmiştir.

Geçmişten 21. yüzyıla kadar finansal okuryazarlık üzerine yapılan akademik çalışmalarda (Chen ve Volpe, 1998; Tennyson ve Nguyen, 2001; Danes ve Haberman, 2007; Servon ve Kaestner, 2008; Robb ve Woodyard, 2011; Deng, Chi, Teng, Tang, ve Chen, 2013) kullanılan araçlar aşağıda maddeler halinde sıralanan 4 başlık altında kategorize edilmiştir:

- Temel kavramlar
- Borçlanma
- Birikim ve yatırım
- Finansal tüketicinin korunması

Temel kavramlar; paranın günün şartlarındaki değerini, iktisadi planlamayı, ekonomik parametreleri (faiz oranı, enflasyon oranı vb.); borçlanma, bireylerin borçlanma sırasında kullandığı, kredi kartı ve banka kredilerini; birikim-yatırım, gelecek (emeklilik) için oluşturulan birikim ve fonları; tüketicinin korunması ise kişinin bilgilerinin güvenliğini, varlık ve vergi planlamaları gibi kavramları ifade etmektedir.

Finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmalarda, okuryazarlık sınırlarının kapsamının belirlenememesi, araştırmacıların öznel düşüncelerini yansıtmaları genel geçer bir ölçüm yönteminin belirlenmesini sınırlarken, ölçüm aşamasında yetersizliklere neden olmaktadır. Finansal okuryazarlık alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde finansal okuryazarlığın ölçülmesinde dikkat edilen özellikler ve bu özelliklere yönelik yapılan bazı çalışmalar şu şekildedir:

- Bireylerin para yönetimi kabiliyetleri (Carswell, 2009; Haynes-Bordas, Kiss ve Yılmaz, 2008; Scott, 2010)
- Finansal bilgi (Lusardi ve Mitchell, 2007; Howlett, Kees ve Kemp, 2008; Stone, Wier ve Bryant, 2008)
- Bireylere düşen finansal sorumluluklar (Williams, 2007)
- Bireylerin finansal becerileri (Chen ve Volpe, 2002; Johnson ve Sherraden, 2007; Stone, Wier ve Bryant, 2008)
- Toplumun ekonomik refah durumu (Joo, 2004, Robb ve Woodyard, 2011)

- Kredi kullanımına yönelik alanında okuryazarlık durumu (Lyons, Rachlis ve Scherpf, 2007)

Yukarıda da görüldüğü üzere araştırmalarda ölçüm amacıyla kullanılan yöntemlerin çeşitliliği ve her çalışmanın öznel bir görüşü yansıtması herkes tarafından kullanılabilir ölçüm aracının geliştirilmesini engelleyici rol üstlenmektedir.

Ölçme araçlarının gelişimin engelleyen bir diğer unsur ise hedef kitlelerin karmaşıklığı ve testlerin karışık hedef kitleye göre farklılıklar içermesidir. Ölçüm sırasında dikkat edilen özellikler gibi, hedef kitle ve bunlara yönelik bazı araştırmalar da aşağıda sıralandığı gibidir:

- Ev bireyleri (Hilgerth, Hogarth ve Sondra, 2003; Li, 2014)
- Emekliler (Lusardi, Mitchell ve Curto, 2014)
- Kadınlar (Mottola, 2013)
- Gençler (Lusardi vd., 2010; Gutnu ve Cihangir 2015)
- Yatırımcılar (Satoğlu, 2014; Sevim, Temizel ve Sayılır, 2012)
- Özel sektör çalışanları (Gustman, Steinmeier ve Tabatabai, 2008; Melissa vd., 2012)
- Lise öğrencileri (PISA, 2012; Walstad ve Rebeck, 2017)
- Ortaokul öğrencileri (Sherraden vd., 2011)
- Üniversite öğrencileri (Chen ve Volpe, 1998; van Rooij, 2011; Sarıgül, 2015; Karaa ve Kuğu, 2016)

Ev bireyleri başta olmak üzere, öğrencilerin, kadınların finansal okuryazarlık durumlarının ölçülmesinde: OECD ve ona bağlı olarak faaliyet gösteren INFE, PISA gibi organizasyonlar; Avrupa Birliği, Dünya Bankası, ANZ Bankacılık Gurubu; Kredi derecelendirme kuruluşlarından, Standart and Poor's (S&P) ve Amerikalı Finans Şirketler Birliği (VISA) çalışma yürütmektedir. Bu çalışmalarda ise, Lusardi (2008), Van Rooj, Lusardi ve Alessi, (2011) ve Atkinson ve Messy (2012) tarafından geliştirilmiş anketlere başvurulmuş olduğu gözlemlenmiştir.

Okuryazarlık durumunu test etmeyi amaçlayan bu çalışmalar kendi içinde kategorize edilmiş iki ayrı anketten oluşmaktadır (Van Rooj, Lusardi, & Alessi, 2011).

A. Temel düzeydeki iktisadi okuryazarlığı ölçen sorular, aşağıdaki bilgileri ölçmeye yöneliktir:

- Faiz bilgisi
- Enflasyon bilgisi
- Risk çeşitleme bilgisi
- Temel matematik bilgisi
- Paranın zaman değeri
- Para illüzyonu.

B. İleri düzeydeki iktisadi okuryazarlığı ölçen sorular ise şu bilgileri ölçmeye yöneliktir:

- Borsanın fonksiyonu
- Yatırım fonu bilgisi
- Faiz ile tahvil fiyatları arasındaki ilişki
- Hisse senedi ve yatırım fonu risk karşılaştırması
- Hisse senedi ve bono risk karşılaştırması
- Uzun vadeli getiriler, yüksek dalgalanmalar
- Farklı varlıklar arasında paranın dağıtımı

Finansal okuryazarlığın ölçülmesinde yapılan bu anketlere göre; temel düzeyde finansal okuryazarın belirlenmesinde 4 sorudan 3'üne veya 6 sorudan 5'ine doğru cevap verilmesi beklenirken, ileri düzeyde finansal okuryazarın belirlenmesinde ise 8 sorudan 6'sının doğru yanıtlanması kıstas olarak kabul edilmiştir (Lusardi, 2008).

Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü'nün (OECD), INFE alt örgütlenmesi 2012 yılında, dört kıtada toplam on iki ülkeyi kapsayan finansal okuryazarlık düzeyini ölçme çalışması yapmıştır. Bu çalışmada Atkinson & Messy (2012)

tarafından geliştirilmiş olan 8 soru hedef kitleye sorulmuş, 6 soruyu doğru cevaplayanlar finansal bilgi bakımından yeterli bulunmuşlardır. Finansal tutumların belirlenmesi ise 3 soru ile derecelendirilmiştir. Yine aynı araştırmada bireylerin pozitif finansal davranışlarının belirlenmesi amacıyla da çalışma yapılmıştır. Yapılan ölçüme sorulan 9 sorudan, 6'sının doğru cevaplanması finansal davranışların yeterliliği açısından ölçüt alınmıştır.

1.2. İlgili Araştırmalar

Çalışmanın sınırlarının daha net görülebilmesi amacıyla finansal okuryazarlığa yönelik yurt içi ve yurt dışı araştırmalar bu bölüm altında irdelenmiştir.

1.2.1. Yurt İçi Araştırmalar

Altıntaş (2008) çalışmasında Türkiye'deki ilköğretim, ortaöğretim ve bazı kamu ve vakıf üniversitelerinin genel eğitim programlarını incelemiştir. Bu inceleme sonucunda eğitim sistemi açısından çarpıcı sonuçlar ortaya koymuştur. Eğitim programları incelendiğinde finansal okuryazarlık ile ilgili derslere yer verilmediği, hatta bu konu ile ilgili farklı ders bünyesinde finansal okuryazarlıkla ilgili konuların bile yer almadığı ortaya konmuştur. Bahse konu okullardan ve üniversitelerden mezun olan öğrenciler alanında gereken ders yeterliliklerine sahip olsa da hayatın her alanında gerekli ve zorunlu olacak finansal bilgi, davranış ve tutumlarında yetersiz olacağı araştırmanın bir diğer dikkat çekici sonucudur.

Bayram (2010) örneklemini Anadolu Üniversitesi'nde öğrenim gören 600 öğrencinin oluşturduğu çalışmasında öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmıştır. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin finansal okuryazarlık oranlarının düşük olduğu, ayrıca öğrencilerin mevcut düşük durumun farkında olmadıkları belirlenmiştir. Finans dersi alan öğrencilerle finans dersi almayan öğrencilerin finansal okuryazarlık oranları karşılaştırıldığında eğitim alan öğrencilerin düzeyleri, almayanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Bu sonuçta finansal eğitimin finansal okuryazarlık üzerinde ne derece önemli olduğunu ispatlar

niteliktedir. Çalışma sonuçlarından bir diğeri de öğrencilerin % 65'inin gelir/gider planlaması yaptığını, % 40'ının ise tasarruf yapma davranışı gösterdiklerini ortaya koymuştur.

Civan ve Cenger (2010) çalışmalarında Türkiye'de bulunan rastgele seçilmiş sekiz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) işletme bölümünde okuyan ve finansal yönetim dersini almış öğrencilerin işletme eğitiminde finansman dersinin gerekliliğinin belirlenmesi, etkili finansman dersleri verilmesinin sağlanması, bu eğitimden geçen öğrenci görüşleri dikkate alınarak finans derslerinde gerekli düzenlemelerin ve güncellemelerin yapılmasını amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda öğrencilerin % 47'sinin alınan finansman derslerinin günlük hayatta işe yarayacağını düşündükleri, % 68'inin aldıkları derslerin teknolojik gelişmelerle paralellik gösterdiğini, % 56.5'inin stajın faydalı olduğunu, % 28.7'sinin ise vaka örnekleri üzerinde durulması gerektiğini ifade ettikleri vurgulanmıştır. Ayrıca öğrenciler işletme derslerini seçmeli olsa dahi tercih edebileceklerini belirtmişlerdir

Temizel ve Bayram (2011) örneklemini Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde öğrenim gören 433 öğrencinin oluşturduğu çalışmalarında öğrencilerin temel düzeyde finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye çalışmışlardır. Yapılan çalışmanın sonucunda öğrencilerin mevcut temel finans bilgilerini aileden edindikleri, kendilerini finansal olayları kontrol etmede olduklarından daha yüksek düzeyde gördükleri anlaşılmıştır. Öğrencilerin genellikle finansal bilgi edinmede öncelikli olarak televizyon ve interneti kullandıkları belirtilmiştir

Altıntaş (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyelerini belirlemek ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen nedenleri ortaya koymak amacıyla bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma sonucunda öğrencilere finansal bilgi düzeylerinin genel durumu, finansal araçlar ve menkul kıymetler, tasarruf bilinci ve motivasyon, portföy yönetimi başlıklarını içeren bir anket uygulanmıştır. Araştırmaya çeşitli üniversitelerden 337 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerin genel finansal okuryazarlık seviyeleri incelendiğinde öğrencilerin finansal okuryazarlık seviyelerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin % 39.04'ü finansal bilgi düzeyini belirlemeye yönelik sorulara doğru cevap verirken,

% 38.78'i finansal araçlar ve menkul kıymetler ile ilgili sorulara doğru cevap vermiştir. Anketin diğer iki bölümü incelendiğinde öğrencilerin % 44.38'i tasarruf bilinci ve motivasyon sorularını doğru cevaplarırken, % 34.46'sı portföy yönetimi ile ilgili sorulara doğru cevap vermiştir. Araştırmanın bir diğer amacı olarak belirlenen öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerini etkileyen nedenler incelendiğinde; öğrencilerin sınıf düzeyi, mevcut yaşları, babalarının mevcut akademik düzeyi, ailelerinde kişi başına düşen gelir düzeyi ve finansal konuların aile içi iletişimde yer alma düzeyleri yer almıştır. Araştırmanın sonucunda finansal eğitim alan işletme bölümü vb. bölüm öğrencilerinin finansal okuryazarlık seviyesinin diğer bölümlere göre yüksek çıkması beklenirken araştırmanın sonucunda beklenen ilişkiye ulaşılmadığı görülmüştür.

Satoğlu (2014) tarafından Marmara Üniversitesi'nde yapılan çalışmada öğrencilerin bireysel yatırımcıları koruma aracı olarak finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma sonucunda, bireysel yatırımcıların eğitim düzeyi ile finansal okuryazarlık düzeyi arasında pozitif yönlü korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca bireylerin finansal okuryazarlık oranları arttıkça finansal koruma oranlarının da attığı görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin finansal bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla Gaziantep Üniversitesi öğrencileri üzerinde Kılıç ve diğ. (2015) tarafından bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmanın sonucunda öğrencilerin genel finansal okuryazarlık düzeyleri % 48 olarak belirlenmiştir. Kadın öğrencilerin, erkek öğrencilere göre finansal okuryazarlık düzeylerinin daha düşük olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin kredi kartı ve internet bankacılığı kullanımının finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemede öğrencilere yeterlilik ve farkındalık sağladığı görülmüştür. Finansal yatırım konusunda öğrenciler en az bilgi düzeyine sahiptirler. En fazla bilgi sahibi oldukları düzey ise bireysel bankacılık kavramının da olduğu, güncel finans konularına karşı da farkındalığın olduğu tespit edilmiştir.

Kıran ve diğ. (2018) tarafından finansal okuryazarlık ve girişimcilik niyeti arasındaki ilişkiyi incelemeye yönelik Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik Yüksekokulu ile Bucak İşletme Fakültesi'ndeki 397 öğrenciyle yürütülen çalışmada finansal okuryazarlık ve

girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanılmamıştır. Araştırmanın bir diğer sonucunda ise cinsiyet, kredi kartı faiz oranı bilgisi ve internet bankacılığı kullanımı ile finansal okuryazarlık düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ancak kredi kartı sahipliği ve bireylerin emeklilik hesaplarının bulunması ile finansal okuryazarlık arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Ayrıca bireyin cinsiyeti ve aile bireylerinde girişimci bulunması ile kişinin girişimcilik niyeti üzerinde anlamlı farklılık bulunmazken; bireyin yakın çevresinde girişimci bulunması ve bireyin sınıf düzeyi ve bölümü ile girişimcilik niyeti arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu incelenmiştir (2018: 38-46).

Kocabıyık ve Teker (2018) tarafından 708 öğrencinin (Süleyman Demirel Üniversitesi) katıldığı anket çalışmasında da, kadınların finansal okuryazarlık düzeyinin erkek katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyinden daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışma sonucunda, anne eğitim düzeyinin finansal okuryazarlık üzerinde etkili olmadığı fakat ve üniversitede iktisadi ve idari bilimler fakültesinde öğrenim görüyor olmanın finansal okuryazarlık düzeyinin yükselmesinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Durmuşkaya ve Kavas (2018) çalışmalarında üniversitelerde akademik personel olarak görev yapan 415 kişinin finansal okuryazarlık seviyesinin (temel finansal okuryazarlık ve ileri seviye okuryazarlık) ölçülmesi amaçlamışlardır. Üniversitelerde yapılan ve daha önce örneklerini verdiğimiz araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da kadınların finansal okuryazarlık oranı erkeklerden daha düşük seviyede çıkmıştır. Alansal farklılıklar göz önünde bulundurulduğunda, sosyal disiplinlerde görevli akademisyenlerin finansal okuryazarlık düzeyinin sağlık disiplinindeki akademisyenlerden daha yüksek düzeyde olduğu anket çalışmasının sonuçlarına yansımıştır (2018: 935).

1.2.2. Yurt Dışı Araştırmalar

Yurt dışında yapılan araştırmalardan Lusardi ve Mitchell (2006) tarafından yapılan çalışmada yaş düzeyinin finansal okuryazarlık düzeyi üzerine etkisi incelenmiş ve yaşlı bireylerin finansal okuryazarlık oranının düşük seviyelerde

kaldığını ispatlamıştır. Ayrıca, çalışma, 52 ve üzeri yaş gurubundaki bireylerin %40'ının ekonomik risk olarak yaşadıkları sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Robb ve Sharp'in (2009) kredi kartı limitlerinin finansal okuryazarlıkla ilgisinin araştırıldığı çalışmaya 6520 kişi katılmıştır. Finansal okuryazarlığı çok yüksek düzeyde olan katılımcıların kart bakiyelerinin yüksek olduğu belirlenirken, okuryazarlığı yüksek ve düşük düzeyde olan katılımcıların kart bakiyelerinde ise anlamlı bir fark görülmemiştir.

Rosacker vd. (2009) tarafından yapılan çalışmada, işletme öğrencilerinden üniversitede düzenlenen muhasebe seminerlere katılan 101 öğrenciye finansal okuryazarlık seviyelerini ölçmek amacıyla anket uygulanmıştır. Bu ankette öğrenciler ayrı iki grup olarak ele alınmış eğitim yılı boyunca muhasebe seminerlerinin; 1. Dönemi (41 öğrenci) ve 2. Dönemi (60 öğrenci) öğrencileri üzerindeki etkisinin gözlemlenmesi hedeflenmiştir. Araştırma sonucu elde edilen bulgu değerlendirildiğinde eğitim sonrasında ölçülen finansal okuryazarlığın eğitim öncesindeki okuryazarlığa oranla arttığı gözlemlenmiştir.

Way ve Holden (2009) tarafından yapılan çalışmada ABD'de eğitim gören eğitim fakültesi öğrencilerinin finans konusunda edindiği bilgileri başkalarına öğretme düzeyleri araştırılmıştır. 504 K-12 öğretmeni ve 627 öğretmen adayının araştırmanın örneklemini oluşturduğu çalışmada ulusal ölçekli anket uygulanmış ve bireysel finansal okuryazarlık eğitimi-öğretim durumu, finansal okuryazarlıkla ilgili konuların öğrenilme sürecindeki hazırlıklar, öğrencilerin finansal okuryazarlığın önemine yönelik düşünceleri ve algılanan finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmenlerin %50'si ilkokulda eğitim-öğrenim gören çocuklara verilecek finansal okuryazarlık konularının çok karmaşık olduğuna inandıklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmaya katılanların çoğunluğu finansal okuryazarlık eğitiminin önemine inanmalarına rağmen, finansal okuryazarlık eğitiminin önemine inananların %70'inin finansal okuryazarlık eğitiminde sorumluluktan kaçındığı gözlemlenmiştir. Matematik, sosyal ve mesleki eğitim veren öğretmenlerin %97'lik kısmının finansal okuryazarlıkla ilgili üçüncü derece ders aldığı, buna karşın aynı öğretmenlerin finansal okuryazarlık

eğitimlerine dâhil olma ve öğrencilere ortamı hazırlama hissiyatının daha yüksek oranda olduğu belirlenmiştir.

İsviçre’de Almenberg ve Save Söderbergh (2011) tarafından yapılan çalışmada finansal okuryazarlığın cinsiyet rollerine ve hane halkı tarafından alınan kararlara etkisi araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, kadınların hane içerisinde finansal karar sürecinde büyük oranda etkili olmadıkları ve kadınların finansal okuryazarlık oranlarının erkeklere nazaran daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sabri ve McDonald (2011), Malezya’da 11 üniversiteden toplam 2519 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, tasarruf eğilimi ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkiyi araştırmışlardır. Araştırmada tasarrufa önem veren kişilerin finansal okuryazarlıklarının diğer öğrencilere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, devlet üniversitelerinde öğrenim gören öğrencilerin özel okullara oranla daha yüksek tasarruf eğilimiyle hareket ettikleri de araştırmanın sonuçlarındandır.

Japelli ve Padula’nın (2011) 39 ülkeyi kapsayan çalışmasında finansal birikimi diğer ülkelere oranla daha fazla olan ülkelerin finansal okuryazarlıkta da diğer ülkelerden daha ileri sevide oldukları belirlenmiştir. Sonuç olarak, finansal okuryazarlık ve finansal birikim arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Kültürel yapıların ve ülkelerin finansal okuryazarlık düzeyini etkileyen ülkelere özgü unsurların araştırıldığı; Kanada, İtalya, İngiltere ve ABD’yi kapsayan, çoktan seçmeli soruların kullanıldığı bir çalışmada ülkelerin okuryazarlık düzeyleri kıyaslanmıştır. Bu kıyaslama sonucunda ülke farkı gözetilmeksizin kültürel yapıya bağlı olarak, hane halklarının finansal okuryazarlık düzeylerinin bireylerin finansal okuryazarlık düzeyini doğrudan etkilediği belirlenmiştir (Nicolini, Cude ve Chatterjee 2013: 689).

Hahn, Jang ve Park (2014) tarafından Kore’de lise öğrencileri üzerine yapılan çalışmada, öğrencilerin finansal tutum ve davranışlarıyla, finansal okuryazarlık durumlarının gözlemlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda, öğrencilerin

geleceklerini düşünme ve tasarruf yapma eğilimlerinde finansal okuryazarlık oranının etkisinin olduğu görülmüştür Buna ek olarak, finansal okuryazarlık ve finansal davranışlar arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu da tespit edilmiştir.

Connolly ve Nicol (2015) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilere finansal okuryazarlığı öğreten öğretmenlerin, finansal okuryazarlığın önemine yönelik uygulamaları ve bu uygulamaları öğretme esnasındaki inançları incelenmiştir. Çalışmanın örneklemi 23 öğretmen ve 45 ortaokul öğrencisinden oluşmuştur. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre, öğretmenlerin %82'sinin verdikleri eğitimin önemine inandıkları ve kendi bilgi düzeylerini artırabilmek amacıyla, kitap, makale okuduklarını ve online erişim kaynakları üzerinden kendilerini geliştirdiklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin %78'inin de, finansal eğitim verirken, konuları sosyal bilgiler ve matematik dersleri ile ilişkilendirdikleri gözlemlenmiştir.

Henning ve Lucey (2017) online anket ve telefonla görüşme yoluyla yaptığı çalışmada, 8 öğretim elemanı ve 32 öğretmen adayı katılımcı olarak yer almıştır. Çalışmada, öğretim görevlileri ve öğretmen adayları arasındaki finansal okuryazarlık eğitimine ilişkin algının tespiti hedeflenmiştir. Çalışmada gerek öğrencilerin eğitim alma istekliliğinin, gerekse öğretim görevlilerinin eğitim vermeye yatkınlıklarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Kırsal kesimde ve kent merkezinde yaşayan 16 ilkokulda çalışan 35 öğretmen arasında, Sawatzki ve Sullivan (2017) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlerin öğrencilere finansal okuryazarlık bilgisini aktarmadaki becerileri, mesleki eğitim düzeyleri açısından değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda, öğretmenlerin %15'i kendi finansal okuryazarlık düzeylerinin, müfredat ve pedagojik bakımdan yeterli derecede olduğunu belirtirken, %85'i ise finansal okuryazarlık alanında yeterli olmadıklarını ve bu alanda daha fazla eğitim ihtiyaçları olduklarını ifade etmişlerdir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinin amaçlanması yönüyle betimsel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama tipi araştırmalarda, araştırmaya konu olan özellikler, uygun ölçme aracı kullanılarak betimlenir ve bu veriler üzerinde birtakım istatistiksel işlemler yapılır. Bu modelde mevcut durum herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmeksizin olduğu gibi betimlenmeye çalışılır (Karasar, 2015). Ayrıca, bu çalışma, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin demografik değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla ilişkisel tarama modelinde bir araştırmadır. İlişkisel tarama modelinde, değişkenlere herhangi bir müdahalede bulunulmadan bu değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisi incelenir (Büyüköztürk vd., 2017).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri'nde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Bu fakültelerde öğrenim gören tüm öğrencilere ulaşmak zaman ve kaynak yetersizliği sebebiyle mümkün olmadığından bu fakültelerde öğrenim gören 252 öğrenci bu araştırmanın örneğini oluşturmaktadır. Dolayısıyla, örneklem seçiminde tesadüfi olmayan örnekleme türlerinden biri olan kolayda örnekleme yönteminden yararlanılmıştır. Kolayda örnekleme yöntemi, ekonomik sebeplerle araştırmacının kolaylıkla ulaşabildiği herhangi bir olasılığa dayalı olmayan örnekleme belirlemesidir (Coşkun, Altunışık ve Yılmaz, 2017).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında Kılıç ve Seyrek (2015) tarafından finansal okuryazarlık düzeyini ölçmeyi amaçlayan yedi bölümden oluşan bir anket (Ek 1) kullanılmıştır. Anketin birinci bölümünde genel ekonomi ve finans, ikinci

bölümünde bankacılık, üçüncü bölümünde emeklilik ve sigortacılık, dördüncü bölümünde finansal tablolar, beşinci bölümünde yatırım, altıncı bölümünde vergi ve mevzuat ve yedinci bölümünde ise faiz hesaplamaları ile ilgili maddeler yer almaktadır. Ayrıca, bu araştırma kapsamında ankete cinsiyet, yaş, üniversite, bölüm, sınıf, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, kredi kartı kullanım durumu, bireysel emeklilik sistemine katılım durumu ve internet bankacılığı kullanım durumunu sorgulayan demografik bilgi formu da eklenmiştir.

Araştırmada kullanılan anket formundan elde edilen verilerin güvenilirliğini kanıtlamak adına anketin her bölümü için cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı hesaplanmıştır. Cronbach alpha katsayısı genel ekonomi ve finans bölümü için 0,83, bankacılık bölümü için 0,74, emeklilik ve sigortacılık bölümü için 0,79, finansal tablolar bölümü için 0,72, yatırım bölümü için 0,77, vergi ve mevzuat bölümü için 0,81 ve faiz hesaplamaları bölümü için 0,73 olarak hesaplanmıştır. Elde edilen katsayıların 0,70'in üzerinde olması anketin her bir bölümünde ele edilen verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

2.4. Verilerin İstatistiksel Analizi

Araştırmada demografik bilgi formundan ve Finansal Okuryazarlık Anketinden elde edilen verilerin istatistiksel çözümlenmesinde Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 20.00 paket programı kullanılmıştır.

Araştırmanın birinci amacında, anketin tüm bölümlerinde, sorulara verilen doğru cevaplar sonucunda ortalama başarı puanları oluşturulmuştur. Analiz kısmında yapılan tüm testlerde ortalama başarı yüzdeleri kullanılmıştır. Ortalama başarı yüzdeleri kullanılarak üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyleri belirlenmiştir.

Araştırmanın ikinci amacında, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin cinsiyet, yaş, üniversite, kredi kartı kullanım durumu, bireysel emeklilik sistemine katılım durumu ve internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediği bağımsız örneklem t testiyle, öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin bölüm, sınıf, baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediği ise tek faktörlü ANOVA testiyle belirlenmiştir. Anne eğitim düzeyi ve bölüm

değişkenlerinin bazı kategorilerindeki kişi sayısı oldukça az olduğu için, finansal okuryazarlık düzeyinin bölüme ve anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediği ise Kruskal Wallis H testi ile belirlenmiştir. Kruskal Wallis H testi sonucunda elde edilen anlamlı farkın kaynağını belirlemek amacıyla da kategori çiftleri arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan ankette yer alan kişisel bilgi formundaki anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi maddelerinin bazı kategorilerinde oldukça az kişi olduğu görülmüş ve bu yüzden eğitim düzeyi değişkeni de düşük (okuryazar değil+okuryazar), orta (ilköğretim+lise) ve yüksek (üniversite+lisanüstü) eğitim düzeyi olmak üzere yeniden sınıflandırılmıştır.

Araştırma kapsamında uygulanan bağımsız örneklem t testi ve tek faktörlü ANOVA testlerinin varsayımı olan normallik varsayımı basıklık ve çarpıklık katsayılarının incelenmesi ile kontrol edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin $[-2,2]$ aralığında olması normallik varsayımının sağlandığını gösterir (George ve Mallery, 2010). Tüm maddeler için çarpıklık ve basıklık katsayısı değerlerinin $[-2,2]$ arasında yer aldığı görülmüş ve bu durum tek değişkenli normallik varsayımının sağlandığı şeklinde yorumlanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak katılımcılara ilişkin betimsel istatistiklere yer verilmiştir. İkinci olarak, araştırmanın amacı doğrultusunda belirlenmiş olan araştırma sorularının yanıtlanmasına yönelik olarak gerçekleştirilen istatistiksel testlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.1. Katılımcılara İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilere ilişkin betimsel istatistikler Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Katılımcılara ilişkin betimsel istatistikler

	Sayı (n)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	113	44,84
Erkek	139	55,16
Yaş		
21 yaş altı	99	39,29
21 yaş ve üzeri	153	60,71
Üniversite		
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi	195	77,38
Trakya Üniversitesi	57	22,62
Bölüm		
Banka	27	10,71
Uluslar arası ticaret	21	8,33
Gümrük	9	3,58
Uluslararası ilişkiler	27	10,71
Kamu yönetimi	44	17,47
İktisat	50	19,84
İşletme	74	29,36
Sınıf		
2. sınıf	31	12,30
3. sınıf	81	32,14
4. sınıf	140	55,56

Anne Eğitim Düzeyi

Okur-yazar değil	87	34,52
Okula gitmemiş ama okuma yazma biliyor	29	11,52
İlköğretim mezunu	81	32,14
Lise mezunu	43	17,06
Üniversite mezunu	9	3,57
Lisansüstü mezunu	3	1,19

Baba Eğitim Düzeyi

Okur-yazar değil	23	9,13
Okula gitmemiş ama okuma yazma biliyor	21	8,33
İlköğretim mezunu	112	44,44
Lise mezunu	61	24,21
Üniversite mezunu	31	12,30
Lisansüstü mezunu	4	1,59

Kredi Kartı Kullanım Durumu

Evet	169	67,06
Hayır	83	32,94

Bireysel Emeklilik Sistemi Katılım Durumu

Evet	25	9,92
Hayır	227	90,08

İnternet Bankacılığı Kullanım Durumu

Evet	212	84,13
Hayır	40	15,87

Tablo 2'ye göre, araştırmaya dâhil edilen bireylerin %44,84'ü (n=113) kadın, %55,16'sı (n=139) erkektir. Katılımcıların %39,29'u (n=99) 21 yaş altında iken, %60,71'i (n=153) 21 ve üzeri yaşa sahiptir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %77,38'i (n=195) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim görürken, %22,62'si (n=57) Trakya Üniversitesi'nde öğrenim görmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin %10'71'i (n=27) Banka, %8'33'ü (n=21) Uluslararası Ticaret, %3'58'i (n=9) Gümrük, %10'71'i (n=27) Uluslararası İlişkiler, %17'47'si (n=44) Kamu Yönetimi, %19'84'ü (n=50) İktisat ve %29'36'sı (n=74) ise İşletme bölümünde öğrenim görmektedir. Katılımcıların %12,30'u (n=31) 2. sınıf, %32,14'ü (n=81) 3. sınıf, %55,56'sı (n=140) 4. sınıf öğrencisidir. Araştırmaya dâhil

edilen bireylerin %34,52'sinin (n=87) annesi okuryazar değil, %11,52'sinin (n=29) annesi okula gitmemiş ama okuma yazma biliyor, %32,14'ünün annesi (n=81) ilköğretim mezunu, %17,06'sının annesi (n=43) lise mezunu, %3,57'sinin annesi (n=9) üniversite mezunu, %1,19'unun annesi (n=3) ise üniversite mezunudur. Araştırmaya dâhil edilen bireylerin %9,13'ünün (n=23) babası okuryazar değil, %8,33'sinin (n=21) babası okula gitmemiş ama okuma yazma biliyor, %44,44'ünün babası (n=112) ilköğretim mezunu, %24,21'inin babası (n=61) lise mezunu, %12,30'unun babası (n=31) üniversite mezunu, %1,59'unun babası (n=4) ise üniversite mezunudur. Araştırmaya dâhil edilen üniversite öğrencilerinin %67,06'sı (n=169) kredi kartı kullanırken, %32,94'ü (n=83) kredi kartı kullanmamaktadır. Katılımcıların %9,92'si (n=25) bireysel emeklilik sistemine dâhilken, %90,08'i (n=227) bireysel emeklilik sistemine dâhil değildir. Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin %84,13'ü (n=212) internet bankacılığını kullanırken, %15,87'si (n=40) internet bankacılığını kullanmamaktadır.

3.2. Araştırmanın Birinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Katılımcıların finansal okuryazarlık düzeyinin nasıl olduğunun belirlenmesi amacıyla, katılımcıların finansal okuryazarlık anketinde yer alan maddelere verdikleri yanıtlara göre her bölüm için ayrı ayrı başarı puanları hesaplanmıştır. Elde edilen başarı puanlarına ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3'te sunulmuştur.

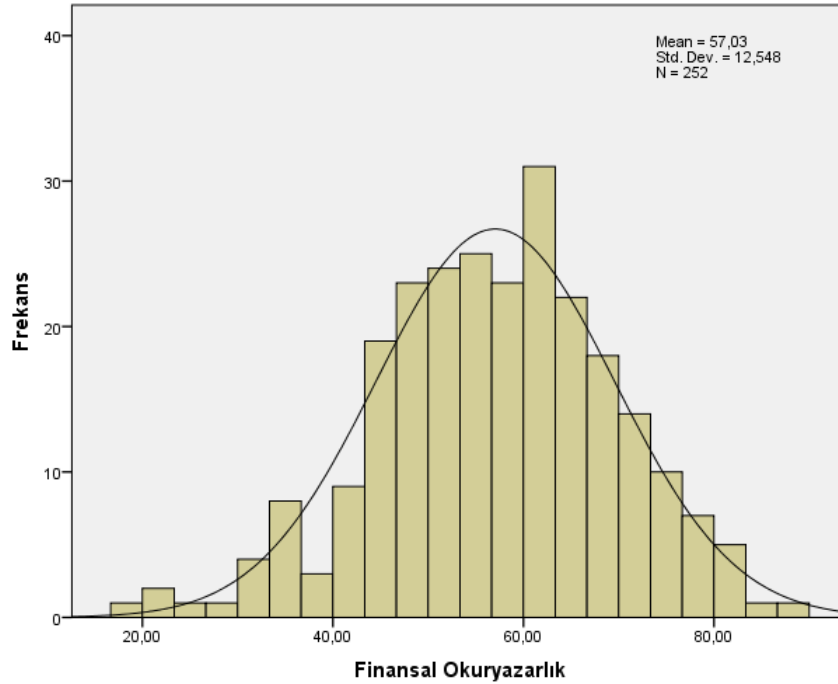
Tablo 3. Katılımcıların ortalama başarı puanlarına ilişkin betimsel istatistikler

	n	$\bar{x}$	s	Min	Max
Finansal Okuryazarlık	252	57,03	12,54	18,93	87,74
Genel Ekonomi ve Finans	252	54,86	19,42	,00	100,00
Bankacılık	252	66,86	19,19	,00	100,00
Emeklilik ve Sigortacılık	252	59,28	20,76	,00	100,00
Finansal Tablolar	252	63,98	23,62	,00	100,00
Yatırım	252	38,49	22,49	,00	100,00
Vergi ve Mevzuat	252	70,83	23,98	,00	100,00
Genel Matematik ve Faiz	252	44,90	24,11	,00	100,00

Tablo 3'e göre, araştırma kapsamına alınan bireylerin finansal okuryazarlık anketinde yer alan genel ekonomi ve finans bölümünden $\bar{x}=54,86\pm 19,42$ puan,

bankacılık bölümünden $\bar{x}=66,86\pm 19,19$ puan, emeklilik ve sigortacılık bölümünden $\bar{x}=59,28\pm 20,76$ puan, finansal tablolar bölümünden $\bar{x}=63,98\pm 23,62$ puan, yatırım bölümünden $\bar{x}=38,49\pm 22,49$ puan, vergi ve mevzuat bölümünden $\bar{x}=70,83\pm 23,98$ puan ve genel matematik ve faiz bölümünden $\bar{x}=44,90\pm 24,11$ puan aldıkları tespit edilmiştir. Buna ek olarak, katılımcıların tüm bölümlerden aldıkları en düşük puanın 0 en yüksek puanın ise 100 olduğu belirlenmiştir.

Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları $\bar{x}=57,03\pm 12,54$ olarak tespit edilmiş olup, anketten alınan en düşük puanın 18,93, en yüksek puanın ise 87,74 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarına ilişkin histogram grafiği Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Katılımcıların Finansal Okuryazarlık Puanlarının Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde, araştırmaya dâhil edilen bireylerin büyük çoğunluğunun finansal okuryazarlık puanının 60 civarında olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının normal dağıldığı da ifade edilebilir.

3.3. Araştırmanın İkinci Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	Erkek	113	60,39	16,94	4,215	0,000
	Kadın	139	50,35	20,18		
Bankacılık	Erkek	113	72,41	20,01	4,282	0,000
	Kadın	139	62,35	17,29		
Emeklilik ve Sigortacılık	Erkek	113	60,35	19,81	0,736	0,463
	Kadın	139	58,41	21,54		
Finansal Tablolar	Erkek	113	67,03	24,60	1,855	0,065
	Kadın	139	61,51	22,57		
Yatırım	Erkek	113	38,23	23,07	-0,166	0,868
	Kadın	139	38,70	22,09		
Vergi ve Mevzuat	Erkek	113	71,46	22,87	0,373	0,709
	Kadın	139	70,32	24,92		
Genel Matematik ve Faiz	Erkek	113	54,12	24,04	5,821	0,000
	Kadın	139	37,41	21,50		
Finansal Okuryazarlık	Erkek	113	60,57	12,20	4,170	0,000
	Kadın	139	54,15	12,12		

Tablo 4’e göre, katılımcıların emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım ve vergi ve mevzuat bölümlerinden aldıkları puanlar cinsiyete göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 4’e göre, genel ekonomi ve finans puanları cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Erkeklerin genel ekonomi ve finans puanları ortalaması ($x=60,39$) kadınların genel ekonomi ve finans puanları ortalamasından ($x=50,35$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 4 incelendiğinde, bankacılık puanların cinsiyete göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Erkeklerin bankacılık puanları ortalaması ($x=72,41$) kadınların bankacılık puanları ortalamasından ($x=62,35$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 4'e göre, genel matematik ve faiz puanları cinsiyete göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$). Erkeklerin genel matematik ve faiz puanları ortalaması ($x=54,12$) kadınların genel matematik ve faiz puanları ortalamasından ($x=37,41$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 4 incelendiğinde, finansal okuryazarlık puanların cinsiyete göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p < 0,05$). Erkeklerin finansal okuryazarlık puanları ortalaması ($x=60,57$) kadınların finansal okuryazarlık puanları ortalamasından ($x=54,15$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının yaşa göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının yaşa göre karşılaştırılması

	Yaş	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	21 yaş altı	99	55,17	19,72	0,207	0,836
	21 yaş ve üzeri	153	54,65	19,28		
Bankacılık	21 yaş altı	99	68,35	19,12	0,988	0,324
	21 yaş ve üzeri	153	65,90	19,24		
Emeklilik ve Sigortacılık	21 yaş altı	99	59,19	20,97	-0,058	0,954
	21 yaş ve üzeri	153	59,34	20,70		
Finansal Tablolar	21 yaş altı	99	64,14	24,78	0,083	0,934
	21 yaş ve üzeri	153	63,88	22,92		
Yatırım	21 yaş altı	99	37,37	21,88	-0,634	0,527
	21 yaş ve üzeri	153	39,21	22,92		
Vergi ve Mevzuat	21 yaş altı	99	71,46	22,87	0,336	0,738
	21 yaş ve üzeri	153	70,42	24,74		
Genel Matematik ve Faiz	21 yaş altı	99	46,29	22,65	0,735	0,463
	21 yaş ve üzeri	153	44,00	25,04		
Finansal Okuryazarlık	21 yaş altı	99	57,42	12,74	0,401	0,689
	21 yaş ve üzeri	153	56,77	12,45		

Tablo 4'e göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım, vergi ve mevzuat ve genel matematik ve faiz bölümlerinden aldıkları puanlar yaşa göre anlamlı fark göstermemektedir

($p>0,05$). Buna ek olarak, katılımcıların finansal okuryazarlık puanları da yaşa göre anlamlı fark göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının kredi kartı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının kredi kartı kullanım durumuna göre karşılaştırılması

	Kredi Kartı					
	Kullanım Durumu	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	Evet	169	55,69	19,71	0,973	0,332
	Hayır	83	53,16	18,81		
Bankacılık	Evet	113	68,34	18,69	1,751	0,081
	Hayır	139	63,85	19,96		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	113	59,64	20,29	0,391	0,696
	Hayır	139	58,55	21,81		
Finansal Tablolar	Evet	113	64,94	23,35	0,913	0,362
	Hayır	139	62,04	24,18		
Yatırım	Evet	113	38,93	23,52	0,445	0,657
	Hayır	139	37,59	20,33		
Vergi ve Mevzuat	Evet	113	71,74	23,86	0,861	0,390
	Hayır	139	68,97	24,25		
Genel Matematik ve Faiz	Evet	113	48,22	23,71	3,172	0,002
	Hayır	139	38,15	23,64		
Finansal Okuryazarlık	Evet	113	58,21	12,57	2,155	0,032
	Hayır	139	54,61	12,21		

Tablo 6’ya göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım ve vergi ve mevzuat bölümlerinden aldıkları puanlar kredi kartı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 6’ya göre, genel matematik ve faiz puanları kredi kartı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Kredi kartı kullanan öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalaması ($\bar{x}=48,22$) kredi kartı

kullanmayan öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalamasından ($x=38,15$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 6 incelendiğinde, finansal okuryazarlık puanların kredi kartı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları ortalaması ($x=58,21$) kredi kartı kullanmayan finansal okuryazarlık puanları ortalamasından ($x=54,1561$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre karşılaştırılması

	Bireysel Emeklilik Sistemine Katılım Durumu	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	Evet	25	53,50	22,10	-0,369	0,713
	Hayır	227	55,01	19,15		
Bankacılık	Evet	25	72,00	16,47	1,412	0,159
	Hayır	227	66,29	19,42		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	25	63,20	22,12	0,993	0,322
	Hayır	227	58,85	20,62		
Finansal Tablolar	Evet	25	65,00	23,93	0,225	0,822
	Hayır	227	63,87	23,63		
Yatırım	Evet	25	32,80	24,41	-1,335	0,183
	Hayır	227	39,11	22,24		
Vergi ve Mevzuat	Evet	25	76,00	22,22	1,136	0,257
	Hayır	227	70,26	24,14		
Genel Matematik ve Faiz	Evet	25	47,33	25,31	0,529	0,597
	Hayır	227	44,64	24,02		
Finansal Okuryazarlık	Evet	25	58,54	12,81	0,635	0,526
	Hayır	227	56,86	12,53		

Tablo 7'ye göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım, vergi ve mevzuat ve genel matematik ve faiz bölümlerinden aldıkları puanlar bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, katılımcıların finansal okuryazarlık puanları da bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre anlamlı fark göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının internet bankacılığı kullanım durumuna göre karşılaştırılması

	İnternet Bankacılığı Kullanım Durumu	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	Evet	212	55,60	19,70	1,396	0,164
	Hayır	40	50,93	17,53		
Bankacılık	Evet	212	67,53	19,21	1,270	0,205
	Hayır	40	63,33	18,94		
Emeklilik ve Sigortacılık	Evet	212	59,24	20,59	-0,071	0,943
	Hayır	40	59,50	21,94		
Finansal Tablolar	Evet	212	64,38	23,33	0,616	0,538
	Hayır	40	61,87	25,31		
Yatırım	Evet	212	38,58	22,45	0,151	0,880
	Hayır	40	38,00	23,00		
Vergi ve Mevzuat	Evet	212	71,93	23,27	1,683	0,094
	Hayır	40	65,00	27,03		
Genel Matematik ve Faiz	Evet	212	47,01	23,60	3,251	0,001
	Hayır	40	33,75	24,01		
Finansal Okuryazarlık	Evet	212	57,75	12,16	2,121	0,035
	Hayır	40	53,19	13,94		

Tablo 8'e göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım ve vergi ve mevzuat bölümlerinden aldıkları puanlar internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermezken

($p>0,05$), genel matematik ve faiz bölümünden aldıkları puanlar internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). İnternet bankacılığını kullanan öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalaması ($x=47,01$) internet bankacılığını kullanmayan öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalamasından ($x=33,75$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Ayrıca, katılımcıların finansal okuryazarlık puanları da internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark göstermektedir ($p>0,05$). İnternet bankacılığını kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları ortalaması ($x=57,75$) internet bankacılığını kullanmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları ortalamasından ($x=53,19$) anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

3.4. Araştırmanın Üçüncü Alt Amacına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının sınıfa göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan tek faktörlü ANOVA testinin sonuçları Tablo 9’da sunulmuştur.

Tablo 9. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının sınıfa göre karşılaştırılması

	Sınıf	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	2. sınıf	31	55,64	17,92	2,338	0,099
	3. sınıf	81	51,08	18,24		
	4. sınıf	140	56,87	20,19		
Bankacılık	2. sınıf	31	63,44	19,91	2,800	0,063
	3. sınıf	81	63,78	18,78		
	4. sınıf	140	69,40	19,03		
Emeklilik ve Sigortacılık	2. sınıf	31	54,19	18,75	2,176	0,116
	3. sınıf	81	57,28	19,43		
	4. sınıf	140	61,57	21,73		
Finansal Tablolar	2. sınıf	31	65,32	26,36	0,547	0,580
	3. sınıf	81	61,72	26,54		
	4. sınıf	140	65,00	21,16		
Yatırım	2. sınıf	31	38,70	20,61	1,260	0,285
	3. sınıf	81	35,30	18,78		
	4. sınıf	140	40,28	24,69		
Vergi ve Mevzuat	2. sınıf	31	70,96	21,50	0,022	0,978
	3. sınıf	81	70,37	25,03		
	4. sınıf	140	71,07	24,04		
Genel Matematik ve Faiz	2. sınıf	31	48,38	24,47	3,308	0,038
	3. sınıf	81	39,30	21,77		
	4. sınıf	140	47,38	24,91		
Finansal Okuryazarlık	2. sınıf	31	56,66	9,85	3,653	0,027
	3. sınıf	81	54,12	11,94		
	4. sınıf	140	58,79	13,16		

Tablo 9’a göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım ve vergi ve mevzuat bölümlerinden aldıkları puanlar sınıfa göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 9 incelendiğinde, genel matematik ve faiz puanlarının sınıfa göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, üçüncü sınıf ($x=39,30$) öğrencilerinin genel matematik ve faiz puanları ortalaması ikinci sınıf ($x=48,38$) ve

dördüncü sınıf ($x=47,38$) öğrencilerinin genel matematik ve faiz puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Tablo 9'a göre, finansal okuryazarlık puanları sınıfa göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının bulunması amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, üçüncü sınıf ($x=54,12$) öğrencilerinin finansal okuryazarlık puanları ortalaması dördüncü sınıf ($x=58,79$) öğrencilerinin finansal okuryazarlık puanları ortalamasından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının bölüme göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testinin sonuçları Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının bölüme göre karşılaştırılması

	Bölüm	N	Sıra Ort	X²	p	Anlamlı Fark
Genel Ekonomi ve Finans	Banka	27	180,15	21,302	0,002	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6, 1-7, 3-2, 3-4, 3-5, 3-6, 3-7
	Uluslararası Ticaret	21	126,83			
	Gümrük	9	158,56			
	Uluslararası İlişkiler	27	105,61			
	Kamu Yönetimi	44	117,75			
	İktisat	50	116,31			
	İşletme	74	122,64			
Bankacılık	Banka	27	167,48	27,556	0,000	3-2, 3-4, 3-5, 3-6, 3-7, 1-2, 1-4, 1-5, 1-6, 1-7 4-2, 4-5, 4-6, 4-7
	Uluslararası Ticaret	21	106,62			
	Gümrük	9	193,33			
	Uluslararası İlişkiler	27	148,20			
	Kamu Yönetimi	44	116,64			
	İktisat	50	104,63			
	İşletme	74	121,78			
Emeklilik ve Sigortacılık	Banka	27	177,91	20,107	0,003	1-2, 1-3, 1-4, 1-5, 1-6, 1-7
	Uluslararası Ticaret	21	100,52			
	Gümrük	9	143,89			
	Uluslararası İlişkiler	27	129,80			
	Kamu Yönetimi	44	114,34			
	İktisat	50	119,45			
	İşletme	74	123,79			
Finansal Tablolar	Banka	27	124,19	15,198	0,019	3-1, 3-2, 3-4, 3-5, 3-6, 3-7, 7-4, 7-5,
	Uluslararası Ticaret	21	128,93			
	Gümrük	9	166,61			
	Uluslararası İlişkiler	27	95,98			

	Kamu Yönetimi	44	107,75			6-5, 6-4,
	İktisat	50	130,76			1-4, 1-5
	İşletme	74	141,18			
Yatırım	Banka	27	155,06			3-1, 3-2,
	Uluslararası Ticaret	21	116,45			3-4, 3-5,
	Gümrük	9	171,06			3-6, 3-7
	Uluslararası İlişkiler	27	94,76			1-2, 1-3,
	Kamu Yönetimi	44	104,15	22,571	0,001	1-4, 1-5,
	İktisat	50	120,55			1-6
	İşletme	74	142,41			7-2, 7-4, 7-5, 7-6 6-4, 6-5
Vergi ve Mevzuat	Banka	27	133,94			
	Uluslararası Ticaret	21	119,02			
	Gümrük	9	116,06			
	Uluslararası İlişkiler	27	109,20	11,988	0,062	Yok
	Kamu Yönetimi	44	112,02			
	İktisat	50	118,40			
	İşletme	74	147,57			
Genel Matematik ve Faiz	Banka	27	153,43			3-1, 3-2,
	Uluslararası Ticaret	21	141,57			3-4, 3-5,
	Gümrük	9	202,50			3-6, 3-7,
	Uluslararası İlişkiler	27	117,17	21,396	0,002	1-4, 1-5,
	Kamu Yönetimi	44	107,95			1-6, 1-7,
	İktisat	50	109,39			2-4, 2-5,
	İşletme	74	129,15			2-6, 7-5, 7-6
Finansal Okuryazarlık	Banka	27	178,22			3-1, 3-2,
	Uluslararası Ticaret	21	113,24			3-4, 3-5,
	Gümrük	9	201,94			3-6, 3-7
	Uluslararası İlişkiler	27	100,76	36,915	0,000	1-2, 1-4,
	Kamu Yönetimi	44	101,61			1-5, 1-6,
	İktisat	50	109,58			1-7
	İşletme	74	137,84			7,2, 7-4, 7-5, 7-6

Tablo 10'a göre, genel ekonomi ve finans puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir. Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, banka bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel ekonomi ve finans puanları sıra ortalaması (180,15) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin genel ekonomi ve finans puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel ekonomi ve finans puanları sıra ortalaması banka bölümü dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin genel

ekonomi ve finans puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, bankacılık puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir. Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, banka bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması (167,48) gümrük bölümü dışındaki diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması banka bölümü dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, uluslararası ilişkiler bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması banka ve gümrük bölümü dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, emeklilik ve sigortacılık puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir. Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, banka bölümünde öğrenim gören öğrencilerin emeklilik ve sigortacılık puanları sıra ortalaması (177,91) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin emeklilik ve sigortacılık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, finansal tablolar puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir. Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal tablolar puanları sıra ortalaması (166,61) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal tablolar puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, banka (124,19) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması uluslararası ilişkiler (95,98) ve kamu yönetimi (107,75) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin finansal tablolar puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, iktisat (130,76) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması uluslararası ilişkiler (95,98) ve kamu yönetimi (107,75) bölümlerinde öğrenim gören

öğrencilerin finansal tablolar puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Aynı şekilde, işletme (141,18) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları sıra ortalaması uluslararası ilişkiler (95,98) ve kamu yönetimi (107,75) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin finansal tablolar puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, yatırım puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yatırım sıra ortalaması (155,06) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yatırım sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, banka bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalaması gümrük (171,06) ve işletme (142,41) dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, işletme (142,41) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalaması gümrük ve banka dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Son olarak, iktisat (120,55) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalaması uluslar arası ilişkiler (94,76) ve kamu yönetimi (104,15) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları sıra ortalamasında anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, genel matematik ve faiz puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz sıra ortalaması (202,50) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, banka (153,43) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalaması gümrük (202,50) ve uluslararası ticaret (141,57) dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Ayrıca, uluslar arası ticaret (141,57) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalaması kamu yönetimi

(107,95), iktisat (109,39) ve işletme (129,15) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Son olarak, işletme (129,15) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalaması iktisat (109,39) ve kamu yönetimi (107,195) bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları sıra ortalamasında anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 10'a göre, finansal okuryazarlık puanları bölüme göre anlamlı fark göstermektedir ($p < 0,05$). Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla bölümler arasında yapılan Mann Whitney U testi sonucunda, gümrük bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık sıra ortalaması (201,94) diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Buna ek olarak, banka (178,22) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları sıra ortalaması gümrük (201,94) dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, işletme (137,84) bölümünde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları sıra ortalaması gümrük (201,94) ve banka (178,22) dışındaki bölümlerde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanları sıra ortalamasından anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testinin sonuçları Tablo 11'de sunulmuştur.

Tablo 11. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının anne eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Sıra Ort	X²	p
Genel Ekonomi ve Finans	Düşük	116	119,29	2,742	0,254
	Orta	124	134,06		
	Yüksek	12	118,08		
Bankacılık	Düşük	116	167,48	5,923	0,052
	Orta	124	106,62		
	Yüksek	12	193,33		
Emeklilik ve Sigortacılık	Düşük	116	122,20	1,849	0,397
	Orta	124	132,06		
	Yüksek	12	110,58		
Finansal Tablolar	Düşük	116	117,30	4,183	0,123
	Orta	124	135,44		
	Yüksek	12	123,00		
Yatırım	Düşük	116	126,24	1,407	0,495
	Orta	124	128,95		
	Yüksek	12	103,75		
Vergi ve Mevzuat	Düşük	116	124,75	5,498	0,062
	Orta	124	133,31		
	Yüksek	12	103,00		
Genel Matematik ve Faiz	Düşük	116	121,00	5,396	0,067
	Orta	124	135,05		
	Yüksek	12	91,25		
Finansal Okuryazarlık	Düşük	116	117,51	5,129	0,074
	Orta	124	138,88		
	Yüksek	12	105,54		

Tablo 11'e göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, finansal tablolar, yatırım, vergi ve mevzuat ve genel matematik ve faiz bölümlerinden aldıkları puanlar anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$). Buna ek olarak, katılımcıların finansal okuryazarlık puanları da anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermemektedir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan Kruskal Wallis H testinin sonuçları Tablo 12'de sunulmuştur.

Tablo 12. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının baba eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Baba Eğitim Düzeyi	N	$\bar{x}$	s	F	p	Anlamlı Fark
Genel Ekonomi ve Finans	Düşük	44	53,69	22,96	0,326	0,722	Yok
	Orta	173	54,69	18,69			
	Yüksek	35	57,14	18,51			
Bankacılık	Düşük	44	64,01	21,84	0,622	0,535	Yok
	Orta	173	67,63	18,73			
	Yüksek	35	66,66	18,07			
Emeklilik ve Sigortacılık	Düşük	44	57,27	21,81	0,253	0,777	Yok
	Orta	173	59,65	20,28			
	Yüksek	35	60,00	22,22			
Finansal Tablolar	Düşük	44	53,40	25,05	5,540	0,004	1-2, 1-3
	Orta	173	66,18	22,67			
	Yüksek	35	66,42	23,43			
Yatırım	Düşük	44	37,27	24,62	0,97	0,908	Yok
	Orta	173	38,61	21,30			
	Yüksek	35	39,42	25,88			
Vergi ve Mevzuat	Düşük	44	69,31	20,07	0,154	0,857	Yok
	Orta	173	71,38	24,80			
	Yüksek	35	70,00	24,85			
Genel Matematik ve Faiz	Düşük	44	39,01	26,39	1,670	0,190	Yok
	Orta	173	46,43	23,12			
	Yüksek	35	44,76	25,49			
Finansal Okuryazarlık	Düşük	44	53,42	13,17	2,222	0,111	Yok
	Orta	173	57,80	12,00			
	Yüksek	35	57,77	13,92			

Tablo 12'ye göre, katılımcıların genel ekonomi ve finans, bankacılık, emeklilik ve sigortacılık, yatırım, vergi ve mevzuat ve genel matematik ve faiz bölümlerinden aldıkları puanlar baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermezken, katılımcıların finansal tablolar bölümünden aldıkları puanlar baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermektedir. Anlamlı farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla uygulanan Bonferroni testi sonucunda, babasının eğitim düzeyi düşük ($x=53,40$) olan öğrencilerin finansal tablolar puanlarının babasının eğitim düzeyi orta ($x=66,18$) ve yüksek ($x=66,42$) olan öğrencilerin finansal tablolar puanlarından anlamlı bir şekilde düşük olduğu belirlenmiştir. Buna ek olarak, katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının öğrenim gördükleri üniversiteye göre anlamlı fark gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla uygulanan bağımsız örneklem t testinin sonuçları Tablo 13'te sunulmuştur.

Tablo 13. Katılımcıların finansal okuryazarlık puanlarının üniversiteye göre karşılaştırılması

	Üniversite	n	$\bar{x}$	s	t	p
Genel Ekonomi ve Finans	Van Y.Y.Ü	195	52,43	19,75	-4,255	0,000
	Trakya Ü.	57	63,15	15,74		
Bankacılık	Van Y.Y.Ü	195	64,95	18,38	-2,963	0,003
	Trakya Ü.	57	73,39	20,62		
Emeklilik ve Sigortacılık	Van Y.Y.Ü	195	57,84	20,34	-2,048	0,042
	Trakya Ü.	57	64,21	21,62		
Finansal Tablolar	Van Y.Y.Ü	195	63,33	23,57	-0,813	0,417
	Trakya Ü.	57	66,22	23,85		
Yatırım	Van Y.Y.Ü	195	36,82	21,96	-2,198	0,029
	Trakya Ü.	57	44,21	23,52		
Vergi ve Mevzuat	Van Y.Y.Ü	195	70,76	24,57	-0,078	0,938
	Trakya Ü.	57	71,05	22,05		
Genel Matematik ve Faiz	Van Y.Y.Ü	195	41,79	23,16	-3,895	0,000
	Trakya Ü.	57	55,55	24,46		
Finansal Okuryazarlık	Van Y.Y.Ü	195	55,42	12,41	-3,873	0,000
	Trakya Ü.	57	62,54	11,49		

Tablo 13'e göre, katılımcıların finansal tablolar ve vergi ve mevzuat bölümlerinden aldıkları puanlar üniversiteye göre anlamlı fark göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 13'e göre, genel ekonomi ve finans puanları üniversiteye göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin genel ekonomi ve finans puanları ortalaması ($x=63,15$) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin genel ekonomi ve finans puanları ortalamasından ($x=52,43$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 13 incelendiğinde, bankacılık puanlarının üniversiteye göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları ortalamasının

($x=64,95$) Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin bankacılık puanları ortalamasından ($x=73,39$) anlamlı bir şekilde düşük olduğu ifade edilebilir.

Tablo 13'e göre, emeklilik ve sigortacılık puanları üniversiteye göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin emeklilik ve sigortacılık puanları ortalaması ($x=64,21$) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin emeklilik ve sigortacılık puanları ortalamasından ($x=57,84$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 13 incelendiğinde, yatırım puanlarının üniversiteye göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları ortalamasının ($x=36,82$) Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin yatırım puanları ortalamasından ($x=44,21$) anlamlı bir şekilde düşük olduğu ifade edilebilir.

Tablo 13'e göre, genel matematik ve faiz puanları üniversiteye göre anlamlı fark göstermektedir ($p<0,05$). Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalaması ($x=55,55$) Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin genel matematik ve faiz puanları ortalamasından ($x=41,79$) anlamlı bir şekilde yüksektir.

Tablo 13 incelendiğinde, finansal okuryazarlık toplam puanlarının üniversiteye göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir ($p<0,05$). Buna göre, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık toplam puanları ortalamasının ($x=55,42$) Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık toplam puanları ortalamasından ($x=62,54$) anlamlı bir şekilde düşük olduğu ifade edilebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TARTIŞMA

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi ve Trakya Üniversitesi bankacılık, uluslararası ticaret, gümrük, uluslar arası ilişkiler, kamu yönetimi, iktisat ve işletme bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesinin amaçlandığı bu çalışmada öğrencilere temel finans alanlarıyla ilgili bir anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ankette aldıkları başarı puanının 57,03 olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen başarı puanı, öğrencilerin ortalama olarak anketteki maddelerin %57'sini doğru yanıtladığı anlamına gelmektedir. Alanyazın incelendiğinde, Chen ve Volpe (1998) öğrenciler üzerinde yapmış oldukları çalışmada öğrencilerin finansal okuryazarlık başarı puanını %53, Sohn vd. (2012) %49,8, Kılıç ve Seyrek (2015) %48, Başarır ve Sarıhan (2017) ise %58 olarak bulmuşlardır. Bu araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin alanyazındaki çalışmaların birçoğundan elde edilen finansal okuryazarlık düzeyinden yüksek olması bu araştırmanın örnekleminde kaynaklanıyor olabilir. Alanyazındaki araştırmalarda örneklem birçok fakültede öğrenim gören öğrencilerden oluşuyorken, bu araştırmanın örneklemini sadece İİBF'de öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. İİBF'de öğrenim gören öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının diğer fakültelere göre yüksek olması da beklenen bir durumdur. Benzer finansal okuryazarlık başarı yüzdesinin elde edildiği çalışmanın (Başarır ve Sarıhan, 2017) örneklemini İİBF öğrencilerinin oluşturuyor olması, araştırmadan elde edilen sonucun güvenilir olduğunu göstermektedir.

Araştırma sonucunda, öğrencilerin en başarılı oldukları finansal okuryazarlık alanının vergi ve mevzuat (%70,83), en başarısız oldukları finansal okuryazarlık alanının ise yatırım (%38,49) olduğu görülmüştür. Anketin uygulandığı örneklemin İİBF olmasından dolayı vergi ve mevzuat alanındaki başarı yüzdesinin yüksek olması beklenen bir durumdur. Alanyazın incelendiğinde, birçok araştırmada (Kılıç ve Seyrek, 2015; Işık, Ayık, Koç, 2019; Mevsim, 2016; Adalar, 2019;) öğrencilerin en başarısız olduğu finansal okuryazarlık alanının ise bu araştırmada da olduğu gibi yatırım alanı olduğu görülmektedir. Elde edilen bulguya sebep olarak, öğrencilik

döneminde olan bireylerin maddi birikimlerinin olmadığı ve bu yüzden yatırım araçları hakkındaki bilgilerinin yetersiz olması gösterilebilir.

Araştırma sonucunda, erkeklerin finansal okuryazarlık başarı yüzdesinin kadınların finansal okuryazarlık başarı yüzdesinde anlamlı bir şekilde yüksek olduğu bulgusuna erişilmiştir. Bu farkında, erkeklerin finansal okuryazarlığın genel ekonomi ve finans, bankacılık, genel matematik ve faiz alanlarındaki üstünlüğünden kaynaklandığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, erkeklerin finansal okuryazarlık düzeyinin kadınlara göre daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar (Chen ve Volpe, 1998: 114; Chen ve Volpe, 2002; Worthington, 2006; Furtuna, 2007; Dvorak ve Hanley, 2010; Kılıç ve Seyrek, 2015; Potrich vd., 2015) olduğu gibi, finansal okuryazarlığın cinsiyete göre fark göstermediği bulgusunu elde eden çalışmalar (Adeleke, 2013; Jorgensen ve Savla, 2010) olduğu da görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bulgunun, alanyazındaki çalışmaların çoğunluğuyla uyum göstermesi, çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini göstermektedir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın yaşa göre anlamlı fark göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, orta yaştaki bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin genç yaştakilere göre daha fazla olduğuna ilişkin çalışmalar (Lusardi ve Mitchell, 2011; Adeleke, 2013) olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın örneklemini oluşturan bireylerin çoğunluğu genç yaştaki bireyler olarak değerlendirilebileceği için, öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının yaşa göre anlamlı fark göstermemesinin alanyazınla uyumlu bir sonuç olduğu ifade edilebilir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın kredi kartı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterdiği bulgusu elde edilmiştir. Kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyi kredi kartı kullanmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinden anlamlı bir şekilde yüksek bulunmuştur. Benzer şekilde, kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlığın genel matematik ve faiz alanında aldıkları puanların kredi kartı kullanmayanlara göre anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, kredi kartı kullanmayan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin düşük olmasının temel sebebinin genel matematik ve faiz alanındaki eksiklikleri olduğu ifade edilebilir. Alanyazın incelendiğinde

benzer bulguların elde edildiği çalışmalar bulunmaktadır (Başarır ve Sarıhan, 2017; Karakule, 2018; Bağcı ve Arabacı, 2019). Bu çalışmalarda da kredi kartı kullanan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kredi kartı kullanmayanlara göre daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre anlamlı fark göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, bireysel emeklilik gibi finansal terimleri günlük hayatında kullanan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin kullanmayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir (Temizel ve Bayram, 2011; Yardımcıoğlu ve Yörük, 2016; Başarır ve Sarıhan, 2017). Dolayısıyla, elde edilen bu sonuç alanyazınla zıt gibi görünse de bireylerin bireysel emeklilik sistemi hakkında bilgi olmasıyla bireysel emeklilik sistemine katılmasının farklı kavramlar olduğu düşünüldüğünde, araştırmadan elde edilen sonucun kabul edilebilirliği artmaktadır. Bir başka deyişle, finansal okuryazarlığı yüksek olan bir kişi bireysel emeklilik sistemini araştırarak faydalı bulmadığı için sisteme dâhil olmamış olabilir. Dolayısıyla, bireysel emeklilik sistemine katılmamış olmak bireysel emeklilik sistemi gibi bir finansal terimin bilinmediği anlamına gelmemekte ve bireyin finansal okuryazarlığının düşük olduğunu göstermemektedir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterdiği görülmektedir. Ayrıca, finansal okuryazarlığın boyutu olan genel matematik ve faiz puanlarının da internet bankacılığı kullanım durumuna göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, bu çalışmadan elde edilen bulguyu destekleyen çalışmalar (Kılıç ve Seyrek, 2015; Kaya ve Güneş, 2019) olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda da internet bankacılığı kullanan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinin internet bankacılığı kullanmayan bireylerin finansal okuryazarlık düzeyinden yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın sınıf düzeyine göre anlamlı fark gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu farkında, dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlığın genel matematik ve faiz alanındaki üstünlüğünden kaynaklandığı görülmektedir. Alanyazın incelendiğinde, üst sınıfların finansal okuryazarlık

düzeyinin alt sınıflara göre daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar (Ünal vd., 2016; Başarır ve Sarıhan, 2017; Özer, 2019) olduğu gibi, finansal okuryazarlığın cinsiyete göre fark göstermediği bulgusunu elde eden çalışmalar (Kılıç ve Seyrek, 2015) olduğu da görülmektedir. Bu çalışmadan elde edilen bulgunun, alanyazındaki çalışmaların çoğunluğuyla uyum göstermesi, çalışmadan elde edilen bulgunun güvenilirliğini göstermektedir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın bölüme göre anlamlı fark gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Gümrük, bankacılık ve işletme bölümlerinin diğer bölümlerden sırasıyla daha yüksek finansal okuryazarlık puanına sahip olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, finansal okuryazarlığın vergi ve mevzuat haricindeki tüm boyutlarının da bölüme göre anlamlı fark gösterdiği tespit edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde de, finansal okuryazarlığın bölüme göre fark gösterdiği bulgusunun elde edildiği birçok çalışma (Kılıç ve Seyrek, 2015; Şamiloğlu vd., 2016; Başarır ve Sarıhan, 2017; olduğu görülmektedir. Bu çalışmalarda da genellikle İİBF'deki bölümlerin finansal okuryazarlık bakımından diğer fakültelerdeki bölümlere üstünlüğü bulgusu veya İİBF bölümleri arasındaki farklılıklara ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda, finansal okuryazarlığın anne eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği bulgusu elde edilmiştir. Alanyazın incelendiğinde, benzer bulgunun elde edildiği çalışmalar (Ergün, Şahin ve Ergin, 2014; Karakule, 2018; Yücel ve Çiftçi, 2018) olduğu gibi farklı bulguların elde edildiği çalışmalar da (Ansong ve Gyensare, 2012) bulunmaktadır. Benzer şekilde, finansal okuryazarlığın baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği görülse de, baba eğitim düzeyi düşük olan öğrencilerin finansal tablolar puanları baba eğitim düzeyi orta ve yüksek olan katılımcıların finansal tablolar puanlarından anlamlı bir şekilde düşük bulunmuştur. Alanyazın incelendiğinde, finansal okuryazarlığın baba eğitim düzeyine göre anlamlı fark göstermediği çalışmalar (Öncüler, 2018; Karakule, 2018; Yücel ve Çiftçi, 2018) olsa da, baba eğitim düzeyiyle finansal tablolar arasındaki ilişkiye dair yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini ve öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı fark gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla 38 maddeden oluşan finansal okuryazarlık anketi uygulanmıştır. Anket uygulamasından elde edilen verilerin analiz edilmesi sonucunda ulaşılan bulgulardan çıkarılan sonuçlar aşağıda maddeler halinde sunulmuştur.

- Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.
- Katılımcıların en başarılı oldukları finansal okuryazarlık alanının vergi ve mevzuat, en başarısız oldukları finansal okuryazarlık alanının ise yatırım alanı olduğu sonucuna varılmıştır.
- Erkek öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya dâhil edilen üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin yaşıya göre fark göstermediği sonucu elde edilmiştir.
- Kredi kartı kullanan üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin kredi kartı kullanmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin bireysel emeklilik sistemine katılım durumuna göre fark göstermediği sonucu elde edilmiştir.
- İnternet bankacılığı kullanım durumunun üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinde fark oluşturan bir değişken olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

- Araştırmaya dâhil edilen dördüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin üçüncü sınıf öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Gümrük, bankacılık ve işletme bölümlerinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeyinin sırasıyla diğer bölümlerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya dâhil edilen öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının anne ve baba eğitim düzeyine göre fark göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
- Araştırmaya katılan öğrencilerin finansal okuryazarlık puanlarının öğrenim gördükleri üniversiteye göre fark gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda uygulamaya ve araştırmacılara yönelik sunulabilecek öneriler aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır.

- İİBF’nde gerçekleştirilen bu çalışmada finansal okuryazarlık başarı yüzdesinin %58 olarak elde edilmiş olmasından ötürü toplum genelinin finansal okuryazarlık düzeyinin oldukça düşük olduğu tahmin edilebilir. Finansal okuryazarlığı önemi dikkate alındığında, lise döneminden itibaren öğrencilere finansal okuryazarlıkla ilgili eğitim verilmesi ve finansal okuryazarlığı eğitim programlarına dâhil edilmesi önerilebilir. Bu doğrultuda, başlangıç olarak eğitim programına finansal okuryazarlıkla ilgili seçmeli derslerin dahil edilmesi sağlanabilir.
- Finansal okuryazarlığın en düşük olduğu alanın yatırım alanı olması öğrencilerin bu alanda yetersiz olduğunu göstermektedir. İlerleyen süreçte üniversiteyi bitirip belli işlerde çalışarak para kazanmaya başlayacak bireylerin yatırım konusunda yetersiz olması birikimlerini yanlış değerlendirmelerine ve toplumsal açıdan negatif etkilenmeye yol açacaktır. Bu açıdan, özellikle üniversitelerde öğrencilerin finansal okuryazarlık düzeyinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılması ve bu çalışmalarda yatırım alanına ayrı bir önem verilmesi tavsiye edilebilir.

- Bu araştırma iki üniversitede öğrenim gören 252 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Finansal okuryazarlıkla ilgilenen araştırmacılara, daha fazla üniversiteyi dâhil ederek, daha fazla katılımcı ile çalışma yapmaları önerilebilir. Ayrıca, benzer çalışmanın farklı demografik değişkenler de eklenerek yapılması alanyazına katkı sağlaması yönüyle tavsiye edilebilir.

KAYNAKLAR

Adalar, H. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen eğitiminde finansal okuryazarlık ve öğretimi: Bir model önerisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Adeleke, T.(2013). *The effects of gender and gender role on the financial literacy of college students*. Unpublished Master Thesis, Oklahoma State University, North Carolina.

Akyol, H. (2005). *Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aktaş, B. (2011). Finansal Farkındalık ve Finansal Eğitim Hazine Perspektifi. International Conference on Financial Education and Financial Awareness. http://www3.tcmb.gov.tr/konferanslar/financial_education/session5/Burhanettin_Aktas_Presentation.pdf Erişim Tarihi: 08.02.2020.

Almenberg Johan ve Säve-Söderbergh Jeny (2011). “Financial literacy and retirement planning in Sweden”. *Journal of Pension Economics & Finance*, 10(4), 585-598.

Ansong, A. ve Gyensare, M. A. (2012). “Determinants of university working-students’ financial literacy at the university of cape coast”, *Ghana. International Journal of Business and Management*, 7(9), 126-133.

Altıntaş, K. M. (2008). *Bireysel yatırımcılar açısından finansal eğitimin önemi*, İstanbul: Sigorta Araştırma ve İnceleme Yayınları.

Altıntaş, K. M. (2011). “The dynamics of financial literacy within the framework of personal finance: An analysis among Turkish university students”. *African Journal of Business Management*, 5(26), 10483-10491.

Altıntaş, K. M. (2012). “Belirlenmiş katkı esaslı emeklilik planlarında finansal eğitimin önemi: Katılımcıların finansal okur yazarlığı çerçevesinde alternatif bir yatırım eğitimi modeli”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 5(9), 151–176.

Altun, Arif (2005). *Gelişen Teknolojiler ve Yeni Okuryazarlıklar*. Ankara: Anı Yayınları.

Amato P. ve Previti D. (2003). “People’s reasons for divorcing: Gender, social class, the life course and adjustment”. *Journal of Family Issues*, 24(5), 602-626.

Bağcı, H. ve Arabacı, S. M. (2019). Finansal okuryazarlık düzeyinin ve finansal okuryazarlığı etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *BMIJ*, 7-3, 68-88.

Başarır, Ç. ve Sarıhan, A. Y. (2017). “Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlıklarının belirlenmesi: Bandırma onyedü eylül üniversitesi örneği”. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 143-162.

Civan, M. ve Cenger, H. (2010). “Finansal yönetim dersini almış öğrencilerin finans eğitimi beklentilerini ölçmeye yönelik yapılan bir çalışma”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 46, 84-99.

Chen, H. ve Volpe, R. P. (1998). “Gender differences in personal financial literacy among college students”. *Financial Services Review*, 11(3), 289-307.

Chen, H. ve Volpe, R. P. (1998). “An analysis of personal finance literacy among college students”. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.

Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma bilimleri: Spss uygulamalı* (9. Baskı). Sakarya: Sakarya Yayıncılık

Başaran, M. (2005). “Sınıf öğretmeni adaylarının bilgi okuryazarlıklarının değerlendirilmesi”. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(3), 163-177.

Bayram, S. S. (2010). *Finansal okuryazarlık ve para yönetimi davranışları: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

Beal, D. J. ve Delpachitra, S. B. (2003). “Financial literacy among australian university students”. *Economic Papers: A Journal of Applied Economics and Policy*, 22(1), 65-78.

Becker, G. S. (1965). “A theory of the allocation of time”. *The Economic Journal*, 75(299), 493-517.

Bihari, S. C. ve Shukla, S. (2012). “Financial literacy: Mutual fund”. *SCMS Journal of Indian Management*, 9(2), 43-57.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınevi.

Capuano, A. ve Ramsay, I. (2011). What causes suboptimal financial behaviour? An exploration of financial literacy, social influences and behavioural economics, Financial Literacy Project, *Research Report*, The University of Melbourne.

Carswell, A. T. (2009). “Does housing counseling change consumer financial behaviors? Evidence from Philadelphia”. *Journal of Family and Economic Issues*, 30(4), 339-356.

Chen, H. ve Ronald, P. V. (1998). “An analysis of personal financial literacy among college students”. *Financial Services Review*, 7(2), 107-128.

Chen, H. ve Volpe, R. (2002). “Gender differences in personal financial literacy among college students”. *Financial Services Review*, 11, 289–307.

Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2017). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri (SPSS uygulamalı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.

Danes, S. M. ve Haberman, H. (2007). “Teens financial knowledge, self-efficacy, and behavior: A gendered view”. *Financial Counseling and Planning*, 18(2), 48–60.

Davis, R. ve Carnes, L. (2005). “Employers perspectives of employees personal financial literacy”. *The Delta Pi Epsilon Journal*, 47(1), 11-19.

Demir, T. (2009). “İlköğretim II. kademe öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma (Gazi Üniversitesi Örneği). Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic”. *TEKE*, 4(3), 717-745.

Deng, H. T., Chi, L. C., Teng, N. Y., Tang, T. C. ve Chen, C. L. (2013). “Influence of financial literacy of teachers on financial education teaching in elementary schools”. *International Journal of e-Education, e-Business, e-Management and e-Learning*, 3(1), 68-73.

Durmuşkaya S. ve Kavas Y. B. (2018). “Akademik gelişim ve finansal okuryazarlık arasındaki ilişkinin tespiti üzerine bir araştırma”. *Yönetim ve Ekonomi*, 25(3), 925.

Dvorak, T. ve Hanley, H. (2010). “Financial literacy and the design of retirement plans”. *The Journal Of Socio-Economics*, 39(6), 645-652.

Ergün, B., Şahin, A. ve Ergin, E. (2014). “Finansal okuryazarlık: İşletme bölümü öğrencileri üzerine bir çalışma”. *Journal of International Social Research*, 34(7), 847-864.

Friedman, M. (1957). “A theory of the consumption frinction”. <http://www.nber.org/chapters/c4405.pdf>., Erişim Tarihi: 01.02.2020.

Furtuna, F. (2007). “College students' personal financial literacy: Economic impact and public policy implications”, *Undergraduate Economic Review*, 4(1), 1-32.

Gökmen, H.(2012). *Finansal okuryazarlık*. İstanbul: Hiperlink Yayınları.

Gutnu, M. M. ve Cihangir, M. (2015). “Finansal okuryazarlık: Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi personeli üzerinde bir araştırma”. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(10), 415–424.

Güler, E. (2015). *Hane halkının Finansal Okuryazarlık Düzeyinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma: Sakarya İli Örneği*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Güneş, H. ve Kaya, M. (2019). “Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin analizi: Bankacılık ve finans bölümü öğrencileri üzerine bir uygulama”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(28), 295-305.

Haynes-Bordas, R., Kiss, D. E. ve Yilmazer, T. (2008). “Effectiveness of financial education on financial management behavior and account usage: Evidence from a ‘second chance’ program”. *Journal of Family and Economic Issues*, 29(3), 362-390.

Hayta, A. B. (2011). *Aile Finans Sistemi İlişkileri*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Henning, M. B. ve Lucey T. A. (2017). “Elementary preservice teachers’ and teacher educators’ perceptions of financial literacy education”, *The Social Studies*, 108(4), 163-173.

Hilgerth, Marianne A., Hogarth, J. M. ve Sondra G. B. (2003). “Household financial management: The connection between knowledge and behavior”. *Federal Reserve Bulletin*, 89(7), 309-322

Hogarth J. M. ve Hilgert, M. A. (2002). “Financial knowledge, experience and learning preferences: Preliminary results from a new survey on financial literacy”. *Consumer Interest Annual*, 48(1), 1-7.

Howlett, E., Kees, J. ve Kemp, E. (2008). “The role of self-regulation, future orientation, and financial knowledge in long-term financial decisions”. *Journal of Consumer Affairs*, 42, 223–242.

Huston, S. J. (2010). “Measuring financial literacy”. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 296-316.

<https://foy.tbb.org.tr/turkiye-de-foy> ., Erişim Tarihi: 03.02.2020.

<https://www.fo-der.org/foder-hakkinda/>., Erişim Tarihi: 03.02.2020.

<https://www.jumpstart.org/who-we-are/about/history/>., Erişim Tarihi: 03.02.2020.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid . Erişim Tarihi: 04.02.2020.

Işık, K. C., Ayık, A. ve Koç, S. (2019). “Üniversite öğrencilerinin yatırım algıları: Cumhuriyet üniversitesi ve Erciyes üniversitesinde bir araştırma”. **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, 9(1), 44-68.

Jorgensen, B. L. (2007). *Financial literacy of college students: Parental and peer influences*. Master’s Thesis, Virginia Polytechnic Institute and State University.

Lusardi, A. ve Mitchell, O. S. (2008). “Planning and financial literacy: How do women fare?”. *American Economic Review*, 98(2), 413-417.

Johnson, E. ve Sherraden, M. (2007). “From financial literacy to financial capability among youth”. *Journal of Sociology & Social Welfare*, 34(3), 119–146.

Joo, S. ve Grable, J. E. (2004). “An exploratory framework of the determinants of financial satisfaction”. *Journal of Family and Economic Issues*, 25, 25-50.

Jorgensen, B. L. ve Savla, J. (2010). “Financial literacy of young adults: The importance of parental socialization”. *Family Relations*, 59(4), 465-478.

Kahraman, Y. E. (2015). *Erciyes üniversitesi öğrencileri üzerinde finansal okuryazarlık araştırması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karaağaç, A. (2015). *Finansallaşma sürecinde finansal okuryazarlık*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karaa, I. E., & Kuğu, T. D. (2016). “Determining advanced and basic financial literacy relations and overconfidence, and informative social media association of university students in Turkey”. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 16, 1865–1891.

Karasar, N. (2015). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (9. Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kefel, G. (2010). “The case for financial literacy in developing countries: Promoting access to finance by empowering consumers”. *Educational Research and Reviews*, 5(5), 205-212.

Kılıç, Y., Ata, H. A. ve Seyrek, İ. H. (2015). “Finansal okuryazarlık: Üniversite öğrencilerine yönelik bir araştırma”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 66, 129-150.

Kıran F., Çetinkaya-Bozkurt Ö. ve Tunç H. (2018). “Finansal Okuryazarlık ve Girişimcilik Niyeti Arasındaki İlişki: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”. *Bucak İşletme Fakültesi Dergisi*, 1(1), 29-51.

Kocabıyık T. ve Teker T. (2018). “Finansal okuryazarlık: Süleyman demirel üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma”. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(2), 117-144.

Kurudayı, M. ve Tüzeli S. (2010). “21. yüzyıl okuryazarlık türleri, değişen metin algısı ve Türkçe eğitimi”. *Türklük Bilimi Araştırmalar Dergisi*, 28, 283-298.

Li, G. (2014). “Information sharing and stock market participation: Evidence from extended families”. *Review of Economics and Statistics*, 96(1), 151–160.

Lusardi, A. ve Mitchell, O. (2007). “Financial literacy and retirement preparedness. Evidence and implications for financial education”. *Business Economics*, 42(1), 35-44.

Lusardi, A., & Mitchell, O. S. (2014). “The economic importance of financial literacy: Theory and evidence”. *Journal of Economic Literature*, 52(1), 5-44.

Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2010). “Financial literacy among the young”. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 358–380.

Lusardi, A., Mitchell, O. S., & Curto, V. (2011). “Financial literacy around the world: An overview”. *Journal of Pension Economics and Finance*, 10(4), 497-508.

Lyons, A., Rachlis, M. ve Scherpf, Erik. (2007). “What’s in a score? Differences in consumers’ credit knowledge using OLS and quantile regressions”. *Journal of Consumer Affairs*, 41(2). 223–249.

Mandell, L. (2006). “Financial literacy: If it is so important, why is not improving?” Networks Financial Institute at Indiana State University Policy Brief.

Mason C. L. J. ve Wilson R. (2000). *Conceptualising Financial Literacy*. Loughborough: Loughborough University.

Melissa A., Z. Knoll ve Carrie R. Houts (2012). “The financial knowledge scale: An application of item response theory to the assessment of financial literacy”. *The Journal Of Consumer Affairs*, 46(3).

Mercan N., Oyur E., Altınay A. ve Aksanyar Y. (2012). “Ekonomi okur yazarlığına yönelik ampirik bir araştırma”. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 4(2), 109-112.

Mevsim, L. T. (2016). *Üniversite öğrencilerinde finansal okuryazarlık düzeyinin belirlenmesi: Erzincan üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.

Mottola, Gary R. (2013). “In our best interest: Women, financial literacy, and credit card behavior”. *Numeracy*, 6(2), 1-15.

Nicolini G., Cude B. J. ve Chatterjee S. (2013). “Financial literacy: A comparative study across four countries”. *International Journal of Consumer Studies*, 37(6), 689–705.

OECD (2005). *Improving financial literacy*. OECD Publishing. <https://epdf.pub/improving-financial-literacy-analysis-of-issues-and-policies.html> (erişim, Mart 2020)

OECD (2009). *Financial literacy and consumer protection: Overlooked aspects of the crisis*, OECD Publishing. <http://www.oecd.org/finance/financialmarkets/43138294.pdf> (erişim, Şubat 2020).

OECD (2014), *PISA 2012 results: Students and money: Financial literacy skills for the 21st century*, 7, OECD Publishing <http://dx.doi.org/10.1787/9789264208094-en>(erişim, Şubat, 2020).

Okka, Osman (2010). *Finansal Yönetim: Teori ve Çözümlü Problemler*. Ankara: Nobel Yayınları.

Orton, L. (2007). *Financial Literacy: Lessons from International Experience*. Canadian Policy Research Networks.

Öncüler, İ. (2018). *Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerini belirlemeye yönelik bir araştırma: İstanbul gelişim üniversitesi örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özçam, M. (2006). Yatırımcı eğitimi: Dünya uygulamaları ve Türkiye için öneriler”, Sermaye Piyasası Araştırma Raporu, Sermaye Piyasası Kurulu.

Özer, Ö. (2019). “Finansal okuryazarlığın incelenmesi: Sağlık yönetimi bölümü öğrencilerinde bir uygulama”. *ACU Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(2), 253-259.

Öztürk E. ve Demir Y. (2015). “Finansal okuryazarlık ve para yönetimi: Süleyman demirel üniversitesi akademik personel üzerine bir uygulama”. *Journal of Accounting & Finance*, 68, 113-134.

Öztürk S. ve Gövdere B. (2010). “Küresel finansal kriz ve Türkiye ekonomisine etkileri”. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(1), 377-397.

Programme for International Student Assessment (PISA) (2012). *Financial literacy assessment framework*. <http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/46962580.pdf> (Erişim, Şubat, 2020).

Potrich, A. C. G., Vieira, K. M., Coronel, D. A., ve Bender Filho, R. (2015). “Financial literacy in southern Brazil: Modeling and invariance between genders”. *Journal of Behavioral and Experimental Finance*, 6, 1-12.

Poyraz, E. (2013). *Finansal Yönetim* (2.Baskı). Bursa: Ekin Yayınevi.

Remund, D.L. (2010). “Financial literacy explicated: The case for a clearer definition in an increasingly complex economy”. *Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276- 295.

Robb, C., A. & Woodyard, A. S. (2011). “Financial knowledge and best practice behavior”. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 22(1), 60-70.

Sarıgül, H. (2015). “Finansal okuryazarlık tutum ve davranış ölçeği: Geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik”. *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 13(1), 200-213.

Robb, C. A. ve Sharpe D. L. (2009). “Effect of personal financial knowledge on college students’ credit card behavior”, *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(1), 25-40.

Rosacker K. M., Ragothaman S. ve Gillispie M. (2009). “Financial literacy of freshmen business school students”. *College Student Journal*, 43(2), 391-399.

Ryan, J. (2009). Personal Financial Literacy. <https://books.google.com.tr/books?id=zdWrPiSGXY4C&printsec=frontcover&hl=tr#v=onepage&q&f=false>, Erişim Tarihi: 06.02.2020.

Sabri M. F. ve MacDonald M. (2010). “Savings behavior and financial problems among college students: The role of financial literacy in malaysia”. *Cross-Cultural Communication*, 6(3), 103-110.

Satoğlu, S. (2014). *Bireysel yatırımcıları koruma aracı olarak finansal okuryazarlık ve Türkiye uygulaması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Sawatzki, C. M. ve Sullivan, P. A. (2017). “Teachers’ perceptions of financial literacy and the implications for professional learning”. *Australian Journal of Teacher Education*, 42(5). 51-65.

Scott, R. H. (2010). "Credit card ownership among American high school seniors: 1997-2008". *Journal of Family and Economic Issues*, 31(2), 151-160.

Servon, L. J. ve Kaestner, R. (2008). "Consumer financial literacy and the impact of online banking on the financial behavior of lower-income bank customers". *Journal of Consumer Affairs*, 42, 271-305.

Sevim, N., Temizel, F. ve Sayılır, Ö. (2012). "The effects of financial literacy on the borrowing behaviour of Turkish financial consumers". *International Journal of Consumer Studies*, 36(5), 573-579.

Sherraden, M. S., Johnson, L., Guo, B. ve Elliott, W. (2011). "Financial capability in children: Effects of participation in a school-based financial education and savings program". *Journal of Family & Economic Issues*, 32(3), 385-399.

Sohn, S. H. - Joo, S. H. - Grable, J. E., Lee, S. ve Kim, M. (2012). "Adolescents' financial literacy: The role of financial socialization agents, financial experiences, and money attitudes in shaping financial literacy among south korean youth". *Journal of Adolescence*, 35(4), 969-980.

Stone, D., Wier, B. ve Bryant, S. (2008). "Reducing materialism through financial literacy". *CPA Journal*, 78(2), 12-14.

Şamiloğlu, F., Kahraman, Y. E, Bağcı, H. (2016), "Finansal okuryazarlık araştırması: Erciyes üniversitesi öğrencileri üzerinde bir uygulama". *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, ICAFR 16 Özel Sayısı, 308-318.

Temizel, F. (2010). *Mavi yakalılarda finansal okuryazarlık*. İstanbul: Beta Yayınları.

Temizel, F. ve Bayram, F. (2011). "Finansal okuryazarlık: Anadolu Üniversitesi iktisadi idari bilimler fakültesi öğrencilerine yönelik bir araştırma", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 73-86.

Tennyson, S. ve Nguyen, C. (2001). "State curriculum mandates and student knowledge of personal finance". *Journal of Consumer Affairs*, 35, 241-262.

<http://vcencyclopedia.vassar.edu/alumni/ellen-swallow-richards.html>., Erişim Tarihi: 01.02.2020.

Van Rooij, M., Lusardi, A., ve Alessie, R. (2011). "Financial literacy and stock market participation". *Journal of Financial Economics*, 101(2), 449-472.

VISA (2011). Financial Awareness. İstanbul: Visa Europe. <http://www.foder.org/wp-content/uploads/2013/09/Visa-Turkey-Financial-Literacy-Conference-2011-Whitepaper-ENG.pdf> ., Erişim Tarihi: 05.02.2020.

Vitt, L.A., Anderson, C., Kent, J., Lyter, D. M., Siegenthaler, J.K. Ward, J. (2000). *Personal Finance and the Rush to Competence: Financial Literacy Education in the U.S. Lois*, Institute for Socio-Financial Studies (ISFS). www.isfs.org/documents-pdfs/rep-finliteracy.pdf (erişim. Temmuz, 2013).

Walstad W. B. ve Rebeck K. (2017). “The test of financial literacy: Development and measurement characteristics”, *The Journal of Economic Education*, 48(2), 113-122.

Way, W. ve Holden, K. (2009). “Teachers’ background and capacity to teach personal finance: Results of a national study”. *Journal of Financial Counseling and Planning*, 20(2), 64–78.

Widdowson, D. ve Hoilwood, K. (2007). “Financial literacy and its role in promoting a sound financial system”. *Reserve Bank of New Zealand: Bulletin*, 70(2), 37-47.

Williams, T. (2007). “Empowerment of whom and for what? Financial literacy education and the new regulation of consumer financial services”. *Law & Policy*, 29(2). 226–256.

Worthington, A. C. (2006). “Predicting financial literacy in Australia”. *Financial Services Review*, 15(1), 59-79.

Yardımcıoğlu, M. ve Yörük, A. (2016). “Türkiye’de finansal okuryazarlığın ve finansal farkındalığın durumu”, *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 9(2), 173-208.

Yılmaz, V. ve Tuncay, M. (2012). “Finansal liberalizasyonun tasarruf ve yatırım üzerine etkisi: Türkiye örneği”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 26(4), 345-363.

Yücel, S. ve Çiftçi, N. (2018). “Üniversite öğrencilerinin finansal okuryazarlık düzeylerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi”. *İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 143-161.

EKLER

Ek 1. Anket Formu

Değerli katılımcı,

Bu anket çalışması üniversite öğrencilerinin *finansal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi* amacıyla hazırlanmıştır. Sorulara verilen cevaplar bilimsel amaçlarla değerlendirilecektir. Araştırmanın geçerliliği açısından bütün soruların cevaplanması önem arz etmektedir. Lütfen seçenekler arasından size göre en doğru olanı işaretleyiniz. **Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacaktır.**

	Temel Düzeyde Ekonomi ve Finans	Doğru	Yanlış	Fikrim Yok
1	Enflasyon paranın satın alma gücünü azaltır.			
2	Türkiye’de enflasyon oranları %10’un altındadır.			
3	Enflasyon oranı piyasadaki kredi faiz oranından yüksek ise kredi kullanmak avantajlıdır.			
4	Bir evi kiralamak, ev satın almaya kıyasla finansal açıdan bütçenizi daha rahat kullanmanızı sağlar.			
5	Borsalarda sadece hisse senedi alım satımı yapılmaktadır.			
6	Türkiyede’deki menkul kıymetler borsasının adı Borsa İstanbul’dur.			
7	Vadesiz mevduat hesabı faiz kazancı sağlar.			
8	Ons, altın gibi kıymetli madenlerin ölçü birimidir.			
	Bireysel Bankacılık			
9	Tüm bankalar aynı işlem ücreti ile çalışırlar.			
10	Uzun vadeli kredi kullanmak kısa vadeli kredi kullanmaktan daha maliyetlidir.			
11	IBAN, uluslararası banka hesap numarasıdır.			
12	EFT, aynı bankadaki hesaplar arasında para transferi yapmak için kullanılır.			
13	İnternet bankacılığı yardımıyla kredi başvurusu yapılabilmektedir.			
14	İnternet bankacılığı yardımıyla hisse senedi alım satım işlemleri yapılabilmektedir.			
	Emeklilik ve Sigortacılık			
15	Bireyin yaşı, araç kasko bedelinin belirlenmesinde önemli bir rol faktörüdür.			
16	SGK (Sosyal Güvenlik Kurumu), Türkiye’de çalışanların bağlı oldukları sağlık güvencesi kurumudur.			
17	Türkiye’de emeklilik yaşı herkes için 65’tir.			
18	Bireysel emeklilik sistemi, aylık prim ödemeleri yapılan özel bir emeklilik sistemidir.			
19	Bireysel emeklilik sisteminde emekliliğe hak kazanmak için 10 yıl süreyle katkı payı ödemesi gerekmektedir.			

Finansal Tablolar				
20	Bilanço, belirli bir tarihteki varlıkları, borçları ve öz sermayeyi gösterir.			
21	Öz sermaye, toplam varlıklarla borçlar arasındaki farktır.			
22	Eğer bir bireyin öz sermaye hesabında 9.000 TL ve borç hesabında 8.000 TL varsa bu bireyin toplam varlıkları 17.000 TL'dir.			
23	Nakit sıkıntısı çeken bir şirket, kesinlikle zara etmiştir.			
Yatırım				
24	Bir şirketin tahvilini alırsanız o şirkete ortak olmuş olursunuz.			
25	Hisse senetlerine yatırım yaptığınızda faiz kazancı elde edersiniz.			
26	Hisse senedi yatırımı tahvil yatırımına kıyasla daha riskli bir yatırım türüdür.			
27	Döviz, bir tasarruf aracıdır.			
28	Risk düzeyleri aynı olan iki projeden A projesi B projesinden daha fazla getiri sağlamaktadır. Dolayısıyla iki proje arasından B projesi seçilmelidir.			
Vergi ve Mevzuat				
29	Türkiye'de KDV oranı bütün ürünler için %18 olarak uygulanmaktadır.			
30	Yeni bir iş kurmadan önce Sanayi ve Ticaret Odası'na kayıt yaptırmak gerekmektedir.			
31	Her iş yeri sahibi vergi dairesine kayıt yaptırmak zorundadır.			
32	Bir 'Vergi Yılı' 1 Ocak'ta başlayıp 31 Aralık'ta sona erer.			
33	Amerikan Doları, Euro ve Sterlin arasında en değerli olan para birimi hangisidir?	a. Amerikan Doları		
		b. Euro		
		c. Sterlin		
Matematik ve Faiz Hesaplamaları				
34	Tuna Bey, ayda 2000 TL kazanacağı yeni bir işe girmiştir. Her ay 900 TL kira, 350 TL ulaşım gideri, 500 TL mutfak giderleri ve 100 TL giyinme masrafları vardır. Tuna Bey'in 600 TL para biriktirmesi kaç ay sürecektir?	a. 1 ay		
		b. 2 ay		
		c. 3 ay		
		d. 4 ay		
		e. fikrim yok		
35	Konut kredisinde aylık faiz oranı %1 ise yıllık faiz oranı ne olur?	a. %12'den az		
		b. %12		
		c. %12'den fazla		
		d. Fikrim yok		
36	Banka hesabımızda 100 TL'niz olduğunu ve faiz oranının yıllık %5 olduğunu varsayın. 1 yıl sonra hesabınızdaki paranın ne kadar olacağını düşünürsünüz?	a. 105 TL'den az		
		b. 105 TL		
		c. 105 TL'den fazla		
		d. Fikrim yok		

37	Banka hesabınızda 100 TL mevduatınız olduğunu farz edin. Yıllık faiz oranı %5, enflasyon oranı %6 ise 1 yıl sonra paranızın alım gücü ne kadar olacaktır?	a. 100 TL b. 100 TL'den az c. 100 TL'den fazla d. Fikrim yok
38	Zeynep ve Bilge aynı yaşadadır. Zeynep 30 yaşından itibaren her yıl 1000 TL, Bilge ise 40 yaşından itibaren her yıl 2000 TL bankaya faize para yatırıyor. 50 yaşına geldiklerinde hangisinin hesabında daha fazla parası vardır?	a. Eşit miktarda paraları vardır. b. Bilge. Çünkü her yıl daha fazla miktarda birikim yapmıştır. c. Zeynep. Çünkü daha uzun yıl yatırım yapmıştır. d. Zeynep. Çünkü birikimleri daha uzun süre bileşik faizde artmıştır. e. Fikrim yok

Cinsiyetiniz	( ) Erkek ( ) Kadın
Yaşınız	
Bölümünüz	
Sınıfınız	
Babanızın eğitim durumu	( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü
Annenizin eğitim durumu	( ) Okuryazar değil ( ) Okuryazar ( ) İlköğretim ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü
Kredi kartı kullanıyor musunuz?	( ) Evet ( ) Hayır
Bireysel emeklilik sistemine katılımınız var mı?	( ) Evet ( ) Hayır
İnternet bankacılığı kullanıyor musunuz?	( ) Evet ( ) Hayır

Ek 2. Anket İzin Belgesi

Tez çalışması Gelen Kutusu x

Hüseyin ÜRÜN <hsyinurun@gmail.com>
Alıcı: yunus kilic

15:08 (4 saat önce) ☆ ↩ ⋮

Sayın Dr. Öğretim Üyesi Yunus KILIÇ
Adım Hüseyin ÜRÜN. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisiyim. Şu anda yüksek lisans öğrenimimin tez aşamasındayım. Tezimde, finansal okuryazarlık üzerinde çalışmayı planlamaktayım. Bu yüzden tezimde sizin geliştirmiş olduğunuz Finansal Okuryazarlık Anketini kullanmayı planlıyorum. Bu konuda sizin izninizi talep ediyorum. Bilgilerinize arz ederim.

Yunus KILIC
Alıcı: ben

16:52 (2 saat önce) ☆ ↩ ⋮

Hüseyin Bey merhaba,

Tabii ki kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar

iPhone'umdan gönderildi

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, Adı : ÜRÜN Hüseyin
Uyruğu : T.C.
Doğum Tarihi ve Yeri : 10.05.1993/ Şırnak
E-mail : hsyinurun@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans	İşletme	2020
Lisans	Gümrük İşletme	30.06.2016

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
2020/ devam ediyor	Van	Büro Personeli

Yabancı Dil

İngilizce

18/06/2020

Tez Başlığı / Konusu:

FİNANSAL OKURYAZARLIK: YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ VE TRAKYA ÜNİVERSİTESİ İİBF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Yukarıda başlığı/konusu belirlenen tez çalışmamın Kapak sayfası, Giriş, Ana bölümler ve Sonuç bölümlerinden oluşan toplam 66 sayfalık kısmına ilişkin, 28/05/2020 tarihinde şahsım tarafından Turnitin intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtreleme uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı %12 (on iki) dir.

Uygulanan Filtreler Aşağıda Verilmiştir:

- Kabul ve onay sayfası hariç,
- Teşekkür hariç,
- İçindekiler hariç,
- Simge ve kısaltmalar hariç,
- Gereç ve yöntemler hariç,
- Kaynakça hariç,
- Alıntılar hariç,
- Tezden çıkan yayınlar hariç,
- 7 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç (Limit match size to 7 words)

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Lisansüstü Tez Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılmasına İlişkin Yönergeyi İnceledim ve bu yönergede belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içemediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

18/06/2019
Hüseyin ÜRÜN

Adı Soyadı: Hüseyin ÜRÜN

Öğrenci No: 179213102

Anabilim Dalı: İşletme

Statüsü : Y. Lisans

Doktora

DANIŞMAN
Prof. Dr. Engin ÖNER

18/06/2020

ENSTİTÜ ONAYI
U Y G U N D U R

18/06/2020

Doc. Dr. Bekir KOÇLAR
Enstitü Müdürü

